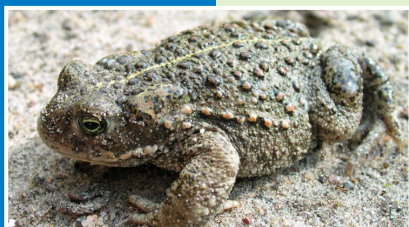
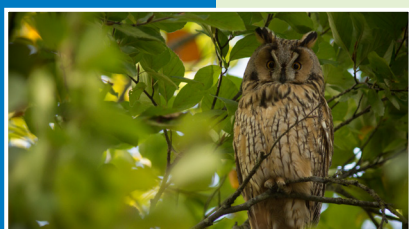
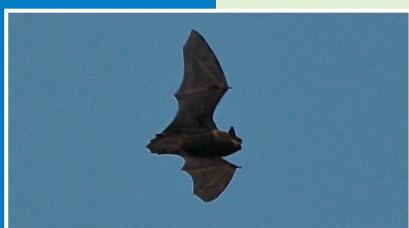

Beschermde soorten gemeente Heemskerk

Literatuurstudie in het kader van werken met de
gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud

P.H.N. Boddeke

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Beschermde soorten gemeente Heemskerk

Literatuurstudie in het kader van werken met de gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud

Ing. P.H.N. Boddeke

Status uitgave:	Eindrapport
Rapportnummer:	20-006
Projectnummer:	17-0767
Datum uitgave:	25-02-2020
Foto's omslag:	P.H.N. Boddeke / Bureau Waardenburg bv
Projectleider:	ing. P.H.N. Boddeke
Naam en adres opdrachtgever:	gemeente Heemskerk Postbus 1 1960 AA Heemskerk
Referentie opdrachtgever:	2201 81272567 UDI201 81 1917 84
Akkoord voor uitgave:	drs. F. Van Vliet

Paraaf:

Graag citeren als: Boddeke, P.H.N., 2019 Beschermde soorten gemeente Heemskerk. Literatuurstudie in het kader van werken met de gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud. Rapportnr. 20-006 Bureau Waardenburg, Culemborg.

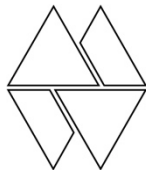
Trefwoorden: gemeente Heemskerk, beschermde soorten, rode lijstsoorten, wet natuurbescherming, gedragscode bestendig beheer en onderhoud, groenbeheer, optimalisatie beheer, literatuurstudie, NDFF.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / gemeente Heemskerk

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Heemskerk beheert binnen de gemeente een groot deel van het openbaar groen. Bij uitvoering van het beheer moet rekening gehouden worden met beschermde soorten van de Wet Natuurbescherming. Daarnaast wil gemeente Heemskerk het maaibeheer afstemmen op de aanwezige groeiplaatsen van wilde orchideeën en waar mogelijk de biodiversiteit van het gemeentegroen verhogen door aanpassing van beheer. Om het beheer af te stemmen op beschermde soorten en orchideeën is inzicht nodig in de verspreiding van deze soorten in de gemeente.

Deze rapportage presenteert een overzicht van de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde flora en fauna en van vogels en plantensoorten van de rode lijst. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het voorkomen van niet- beschermde of bedreigde orchideeën, vis, amfibieën en zoogdieren.

Om een inschatting te maken van de potentieel aanwezige natuurwaarden in relatie tot typen groenbeheer zijn de belangrijkste groengebieden in de gemeente Heemskerk door een ecooloog van Bureau Waardenburg bezocht.

Op basis van deze gegevens en expert judgement is beoordeeld in welke gebieden beschermde soorten kunnen voorkomen. In de rapportage zijn aanbevelingen gedaan om het beheer in de gemeente beter af te stemmen op beschermde en anderszins waardevolle flora en fauna.

De opdracht is uitgevoerd door een projectteam van Bureau Waardenburg:

Ing. P.H.N Boddeke	Projectleiding, rapportage, uitvoering veldbezoeken fotografie
P.J. de Gier Msc.	Verwerking data NDFF, GIS-kaarten.
M.A. Karels Basc.,	Kwaliteitscontrole

Vanuit gemeente Heemskerk is de opdracht begeleid door de heer M. Jansen. Daarnaast hebben de heren R. Van Westbroek en W. de Klerk bruikbare data aangeleverd voor de uitvoering van de studie. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	2
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doelstelling	5
1.2 Huidige situatie rond gedragscode bestendig beheer en onderhoud	5
1.3 Afbakening studiegebied en studie	6
1.4 Studiegebied.....	6
2 Het groenbeheer van gemeente Heemskerk	9
2.1 Door de gemeente beheerde terreinen	9
2.2 Beleid	9
2.4 Organisatie van het beheer en verantwoordelijkheden	10
2.5 Ecologische maatregelen in bestekken en bij werk op projectbasis.....	10
3 Aanpak literatuurstudie.....	13
3.1 Bronnen	13
3.1.1 Nationale Database Flora en Fauna (NDFF).....	13
3.1.2 Data onderzoeken uitgevoerd in opdracht van gemeente Heemskerk	14
3.1.3 Andere informatiebronnen.....	14
4 Verspreiding van beschermde soorten van de Wet natuurbescherming	15
4.1 Flora (Beschermingsregime andere soorten)	15
4.1.1 Beschermde planten die in de gemeente groeien.....	15
4.1.2 Beschermde planten die momenteel niet in de gemeente groeien, maar zich wel kunnen vestigen.....	16
4.1.3 Voorkomen van orchideeën	18
4.1.4 Rode Lijst soorten binnen de bebouwde kom	19
4.2 Beschermde vissoorten	24
4.3 Amfibieën	25
4.4 Reptielen.....	27
4.4.1 Zandhagedis	27
4.4.2 Hazelworm	27
4.4.3 Ringslang.....	28
4.5 Grondgebonden zoogdieren, zeezoogdieren	28
4.5.1 Strikt beschermde zoogdiersoorten.....	29
4.5.2 Algemene grondgebonden zoogdiersoorten (categorie Wet natuurbescherming: vrijstelling bij beheer en onderhoud).....	32
4.6 Vleermuizen.....	33

4.7	Vogels.....	38
4.8	Ongewervelden.....	43
4.8.1	Toelichting bij de beschermde soorten.....	43
5	Mogelijke knelpunten tussen beheer en beschermde soorten	46
5.1	Relatie tussen het voorkomen van beschermde soorten en beheer	46
5.1	Verstoring en overtreding van verbodsbepalingen voorkomen	46
5.3	Mogelijke knelpunten bij uitvoering beheer en noodzaak tot inventarisatie	47
6	Kansen voor ecologie, aanbevelingen voor beheer	49
7	Literatuur.....	58
	Bijlage 1: Beheerkaart gemeente Heemskerk.....	60
	Bijlage 2: Wijken en buurten van gemeente Heemskerk.....	61
	Bijlage 3: Beschrijving van vegetaties binnen het gemeentegroen	62
	Beschrijving van vegetaties in het gemeentegroen	63
	Bijlage 4: Landschapsecologie en kwaliteit van het groen van gemeente Heemskerk	66

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Heemskerk beheert het openbaar groen. Bij uitvoering van het beheer moet aantoonbaar rekening gehouden worden met het voorkomen van beschermde soorten krachtens de Wet natuurbescherming. Daarnaast wil de gemeente bij uitvoering van het maaibeheer rekening houden met orchideeën en met behulp van het beheer een hoge biodiversiteit bewerkstelligen.

De gemeente gaat het beheer uitvoeren conform de richtlijnen van een goedgekeurde gedragscode Bestendig beheer en onderhoud (vooralsnog die van Gemeente Amsterdam). De gedragscode biedt handvaten die het gemakkelijker maken om (aantoonbaar) rekening te houden met de beschermde soorten.

Om conform de gedragscode rekening te kunnen houden met beschermde- soorten, is het nodig kennis te hebben van hun actuele voorkomen van deze soorten en de mate waarin het beheer tot negatieve effecten leidt.

De gemeente Heemskerk heeft Bureau Waardenburg in bovenstaand kader gevraagd om een studie uit te voeren met de volgende onderdelen:

- Een actueel overzicht geven van bekende vindplaatsen en potentiële verspreidingsgebieden van strikt(er) beschermde soorten van de Wet natuurbescherming en (grasland)orchideeën binnen de gemeente Heemskerk bepalen op grond van terreinkenmerken en bronnenonderzoek (hoofdstuk 3).
- Een overzicht maken van het groenbeheer dat de gemeente Heemskerk uitvoert (hoofdstuk 4).
- Inzichtelijk maken van knelpunten tussen de uitvoering van het beheer en de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 5).
- Inzichtelijk maken welke gegevens ontbreken en op basis van de knelpuntenanalyse bepalen voor welke soortgroepen aanvullend veldonderzoek nodig is (hoofdstuk 5).
- Geven van advies voor beheer en inrichtingsmaatregelen waarmee de natuurwaarden van het gemeentegroen verhoogd kunnen worden. (hoofdstuk 6).

1.2 Huidige situatie rond gedragscode bestendig beheer en onderhoud

Momenteel zijn er nog geen aan de Wet natuurbescherming goedgekeurde gedragscodes voor bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen beschikbaar. Tot die tijd mag gewerkt blijven worden conform de door RVO goedgekeurde gedragscodes Flora- en faunawet (zoals te zien op <https://mijn.rvo.nl/overzicht-gedragscodes>). Gemeente Heemskerk blijft daarom vooralsnog werken conform de gedragscode bestendig beheer- en onderhoud Flora- en faunawet van gemeente Amsterdam.

RVO heeft het voornemen om in tegenstelling tot eerder slechts één gedragscode per sector goed te keuren. In het geval van bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen zal dat naar verwachting de gedragscode van Stichting Stadswerk gaan worden. Aan deze gedragscode wordt al geruime tijd gewerkt. Zodoende zal gemeente Heemskerk zich waarschijnlijk bij de gedragscode van Stichting Stadswerk gaan aansluiten.

1.3 Afbakening studiegebied en studie

Het overzicht van bekende vindplaatsen van beschermde soorten is gemaakt voor het totale grondgebied van de hele gemeente Heemskerk. Aanvullend is gekeken naar het voorkomen van beschermde soorten in de regio (Kennemerland/Noord-Holland boven het IJ). De bespreking en effectbepaling van het beheer en optimalisatie van het beheer om natuurwaarden te verhogen beperkt zich tot de door de gemeente beheerde terreindelen.

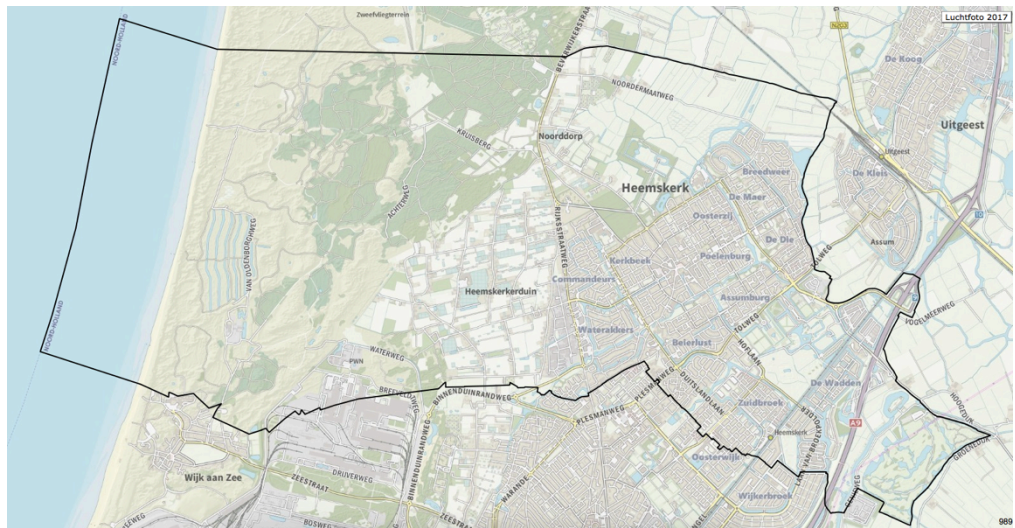
Het duingebied dat binnen de gemeentegrenzen valt is onderdeel van Natura 2000-gebied Noordhollands Duinreservaat. Delen van de Heemskerker Noordbroekpolder, Landgoed Marquette en de moerasterreinen tussen de Groenedijk/Sint Aagtendijk en de A9 zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (maps.noord-holland.nl).

De Heemskerkernoordbroekpolder en het ten noorden van de Tolweg gelegen delen van de Polder de Uitgeester- en Heemskerkerbroek (strook graslanden tussen Heemskerk en Uitgeest) zijn provinciaal beschermd als Weidevogelgebied.

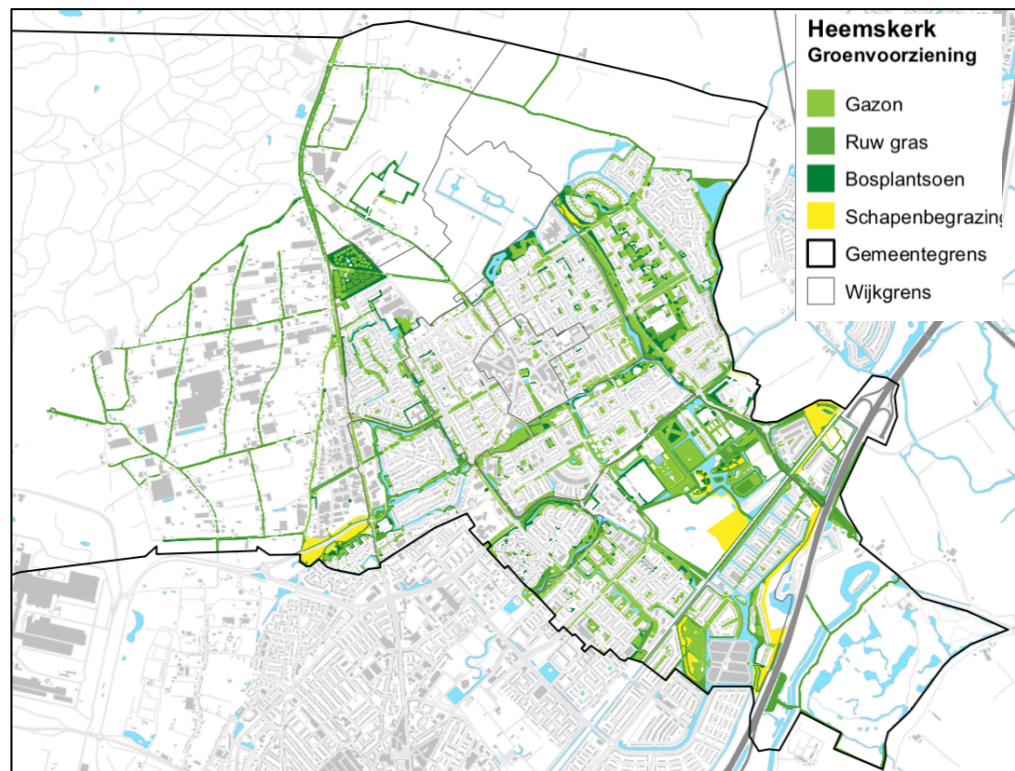
Effectbepaling van het beheer op Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) en Weidevogelgebieden vallen buiten deze studie. De gemeente beheert enkele wegbermen en sloten in gebieden die onderdeel zijn van het NNN. De afstemming van het beheer op de doelen van de NNN-gebieden vindt plaats in de beheerplannen voor de NNN-gebieden.

1.4 Studiegebied

Het studiegebied betreft het grondgebied van de gemeente Heemskerk, op Kaart 1 aangegeven met zwarte omlijning. Daarbinnen wordt het overgrote deel van het openbaar groen in de bebouwde kom beheerd door de gemeente (zie Kaart 2). Het betreft een veelvoud aan terreinen en typen: van klein tot groot en van zeer kunstmatig tot zeer natuurlijk. In bijlage 3 is een kaart opgenomen met de namen van de wijken en buurten van Heemskerk, waarnaar in het rapport wordt verwezen. In bijlage 4 wordt enige toelichting gegeven over de historie en landschapsecologie van gemeente Heemskerk.

Kaart 1 Begrenzing van gemeente Heemskerk. Bron: openstreetmap.org

Kaart 2 Ligging van gemeente Heemskerk beheerde groengebieden binnen en buiten de bebouwde kom. Een grote versie van deze kaart is te vinden in bijlage 1. (Bron: gemeente Heemskerk)

Onderstaande foto's geven een beeld van de variatie in landschapstypes binnen en buiten de bebouwde kom van Heemskerk.

Kleinschalig stadsgroen in het centrumgebied.

Het kleinschalige agrarische landschap bij Noorddorp.

Tuinbouw in het Heemskerkduin

Geklepelde gemeenteberm en smal slootje met kroosvarende langs de Genieweg.

Ruig begroeid zuidtalud van de Genieweg bij de A9, in gemeentebeheer.

De waterberging Noorderveld.

2 Het groenbeheer van gemeente Heemskerk

2.1 Door de gemeente beheerde terreinen

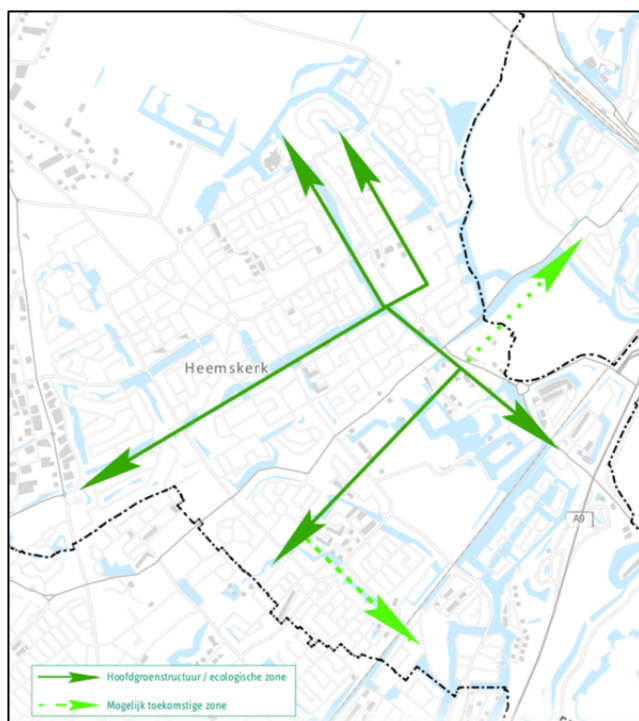
Gemeente Heemskerk beheert parken, plantsoenen, wegbermen en watergangen binnen de bebouwde kom en een deel van de wegen en watergangen buiten de bebouwde kom (zie kaart 2).

2.2 Beleid

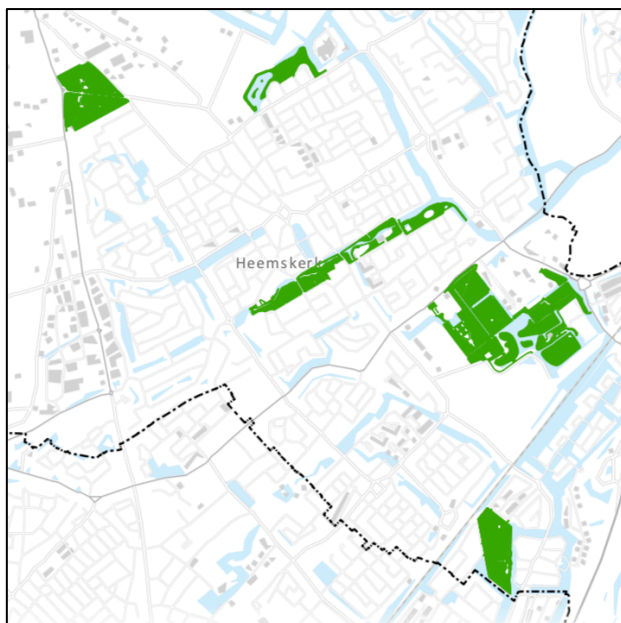
In het Groenbeleidsplan (2019) is het behoud en uitbreiding van de gemeentelijke biodiversiteit als doelstelling opgenomen. Het gemeentegroen en dan met name de hoofdgroenstructuur wordt zo veel mogelijk natuurvriendelijk beheerd en (her)ingericht. Met behulp van het project 'Groenspoor' stelt de gemeente in overleg met omwonenden vast waar welke maatregelen worden uitgevoerd.

Het waterbeleid staat beschreven in het rioleringsplan 'Beverwijk en Heemskerk verbinden met water (Cruz *et al.*, 2016).'

In het groenbeleidsplan 2019 wordt het groen in de gemeente Heemskerk onderverdeeld in de Hoofdgroenstructuur, het Bovenwijks groen en het buurtgroen (zie Kaart 3 en 4). Met name voor de Hoofdgroenstructuur en het Bovenwijks groen streeft de gemeente naar een natuurlijke inrichting en beheer.

Kaart 3 de hoofdgroenstructuur van gemeente Heemskerk omvat een aantal bredere langwerpige parkzones die niet door intensieve bebouwing doorsneden wordt. Wel kruisen veel wegen de hoofdgroenstructuur (bron: groenbeleidsplan 2019).

Kaart 4 Het bovenwijkse groen omvat enkele van de grootste parkzones (van links naar rechts en van boven naar beneden): Begraafplaats Eikenhof, het Steenstrapark, groenzones in het centrum van Heemskerk, Park Assumburg en Park De Vlaskamp (bron: groenbeleidsplan 2019).

2.4 Organisatie van het beheer en verantwoordelijkheden

Het beheer van het natte profiel van de gemeentelijke watergangen in de gemeente Heemskerk valt onder verantwoordelijkheid van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Deze laat het beheer van de gemeentelijke watergangen uitvoeren door aannemers conform de gedragscode Bestendig beheer- en onderhoud voor Waterschappen. Het gefaseerde beheer voor rietoevers wordt uitgevoerd op basis van een beheerplan.

Het beheer van het overige gemeentelijke groen valt onder de verantwoordelijkheid van de team beheer en organisatie van gemeente Heemskerk. De gemeente laat het beheer uitvoeren door groenaannemers conform bestekken of op aanwijzing.

Zo lang nog gewerkt wordt met de op de situatie van Heemskerk afgestemde gedragscode van gemeente Amsterdam (gemeente Heemskerk, 2011), gelden de verantwoordelijkheden zoals die in paragraaf 1.3 van dit rapport zijn beschreven.

2.5 Ecologische maatregelen in bestekken en bij werk op projectbasis

De meeste beheerwerkzaamheden in het gemeentegroen worden uitgevoerd volgens een bestek. Er zijn drie RAW-bestekken voor uitvoering van groenbeheer:

- Het **groenbestek 2016** regelt het snoeien en onderhouden van bosplantsoen, bomen, boomspiegels struweel, heesters, bodembedekkers en het verwijderen van

onkruid en zwerfvuil. De aannemers hoeven bij dit bestek geen plan van aanpak te maken hoe om te gaan met beschermde soorten.

- Het **boomonderhoudsbestek** regelt het onderhoud aan solitaire bomen. De aannemers moeten in het kader van het bestek een plan van aanpak te maken ten aanzien van omgang met beschermde soorten. In het **groenbestek 2018** wordt het beheer van gazons, watergangen en bermen uiteengezet. De aannemers moeten in het kader van het bestek een plan van aanpak te maken ten aanzien van omgang met beschermde soorten.
- De aannemers dienen bij uitvoering van de alle bestekken personeel in te zetten dat voldoende gekwalificeerd is om volgens een gedragscode bestendig beheer en onderhoud te werken.

Het beheer van ruig gras en schraal gras wordt uitgevoerd door middel van begrazing en een maaibeheer. Hiervoor komt in 2020 een eigen beheerplan en frequentiebestek.

- Een aantal grotere grazige terreindelen, waaronder enkele kavels van de afdeling grondzaken worden begraasd met schapen van begrazingsbedrijf Speckled sheep at Work. De schapen worden in groepen van circa 50-125 dieren ingerasterd en grazen in enkele dagen het ingerasterde grasland af. Vervolgens worden ze verplaatst. De meeste begraasde terreindelen krijgen twee tot drie graasbeurten per jaar.
- De overige grazige terreindelen (niet-gazons) worden beheerd door een aannemer middels maaien en afvoeren.

Alle rietkragen in het water vallen onder beheer en verantwoordelijkheid van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Het beheer wordt uitgevoerd conform een beheerplan. Daarbij worden sommige rietkragen gefaseerd gemaaid

3 Aanpak literatuurstudie

3.1 Bronnen

3.1.1 Nationale Database Flora en Fauna (NDFF)

In Nederland wordt door verschillende instanties, organisaties en verenigingen (systematisch) onderzoek gedaan naar het voorkomen van dieren en planten. De meeste informatie wordt verzameld door vrijwilligers, al dan niet als lid van een natuurclub als IVN en KNNV. Een deel van hun waarnemingen komt uiteindelijk terecht in databases van bijvoorbeeld www.telme.nl en www.waarneming.nl. Veel kennis zit echter uitsluitend in het hoofd van de natuurliefhebber en het kan daarom lonen om in specifieke gevallen een lokaal deskundige te raadplegen.

Alle waarnemingen die worden ingevoerd via waarneming.nl en telme.nl komen, na validatie, in de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF) terecht. Uitzondering wordt gevormd door waarnemingen van waarnemers die geen toestemming gegeven hebben om hun data over te zetten naar de NDFF. De NDFF omvat tevens de databases van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (hierna: PGO's) zoals bijvoorbeeld SOVON (vogelonderzoek) en RAVON (vissen-, amfibieën- en reptielenonderzoek). Landelijk opererende terreinbeheerders als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, maar ook overheden als Rijkswaterstaat, provincies en gemeenten laten onderzoek uitvoeren naar het voorkomen van beschermde soorten. Deze onderzoeken worden deels door eigen medewerkers uitgevoerd en deels uitbesteed aan bijvoorbeeld ecologische adviesbureau's. De organisaties hebben doorgaans een eigen natuurdatasysteem. Ook deze informatie komt slechts gedeeltelijk in de NDFF terecht.

Selectie data uit NDFF en beperkingen.

In de ideale situatie zou alleen de meest recente (niet ouder dan 4-5 jaar) data geraadpleegd zijn, maar het bleek dat uit die periode onvoldoende data beschikbaar zijn om deze rapportage te maken. In het kader van deze studie zijn daarom de waarnemingen van beschermde soorten en orchideeën geraadpleegd voor de periode 2008-2019. Voor deze periode is gekozen omdat daarmee een beter dekkend verspreidingsbeeld ontstaat, wat voor de inschatting van de leefgebieden voldoende actueel is.

De NDFF kan *niet* weergeven in welke mate terreinen onderzocht zijn op het voorkomen van soorten en daarmee samenhangend in hoeverre dat 0-waarnemingen heeft opgeleverd. Dit komt omdat de meeste natuurwaarnemers en -onderzoekers dat te veel werk vinden en het bij veel invoer-apps ook niet mogelijk is. Het afwezig zijn van waarnemingen betekent kortom nog niet dat de soort ter plaatse niet voorkomt! Zoals boven beschreven zitten niet alle waarnemingen uit waarneming.nl en telme.nl in de NDFF.

Exacte locaties van waarnemingen uit de NDFF mogen niet zonder toestemming van de NDFF worden overgenomen in rapportages. Daarom worden waarnemingen van relevante soorten in dit rapport beschrijvend gedaan. Indien gewenst kunnen de waarnemingen uit de NDFF worden opgevraagd. Vooralsnog is daar geen aanleiding voor (hoofdstuk 5).

De NDFF is eind 2018 uitgebreid geraadpleegd. In oktober 2019 is de NDFF nogmaals geraadpleegd en is alleen gecontroleerd of er nog nieuwe soorten en waarnemingen van enkele relevante soorten zijn toegevoegd.

3.1.2 Data onderzoeken uitgevoerd in opdracht van gemeente Heemskerk

De gemeente Heemskerk heeft in 2017 het voorkomen van huismus, gierzwaluw en vleermuizen laten onderzoeken in de oude kern (Van Groen, 2017). In 2011 heeft de gemeente het voorkomen van beschermde soorten (van de toenmalige Flora- en faunawet) laten onderzoeken (De Beer & Van Schooten, 2011). De data uit deze studies is voldoende actueel om bruikbaar te zijn in deze studie. Aanvullend zijn enkele recente inventarisatiegegevens van kleinere plangebieden gebruikt (zie literatuurlijst).

3.1.3 Andere informatiebronnen

In opdracht van woning(bouw)stichtingen/organisaties en de gemeente zijn enkele bruikbare onderzoeken uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Deze gegevens zijn beschikbaar gesteld door de gemeente om te gebruiken bij dit onderzoek.

Voor veel soortgroepen zijn *verspreidingsatlassen* uitgebracht die inzicht geven over de verspreiding van soorten in Nederland of Provincie Noord-Holland. Het schaalniveau van deze atlassen is doorgaans op kilometerhokniveau (1x1 km) of uurhokniveau (5x5 km). Een nadeel is dat sommige papieren verspreidingsatlassen (sterk) verouderd zijn. De informatie uit de atlassen geeft een indicatie of een soort regionaal voorkomt en in het studiegebied aanwezig is maar geeft geen uitsluitel over de exacte locaties van de leefgebieden. Aanvullend is daarom gebruik gemaakt van digitale verspreidingskaarten en toelichting op de sites van de verschillende PGO's.

4 Verspreiding van beschermde soorten van de Wet natuurbescherming

In de volgende paragrafen wordt per soortgroep kort aangegeven welke beschermde soorten, rode lijstsoorten en andere relevante soorten binnen de gemeente Heemskerk voorkomen. Daarna wordt per soort aangegeven waar de waarnemingen, biotopen of habitats in de gemeente bekend zijn.

4.1 Flora (Beschermingsregime andere soorten)

4.1.1 Beschermde planten die in de gemeente groeien

Uit de gemeente Heemskerk is het voorkomen van vier beschermde plantensoorten bekend: bokkenorchis, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw en stofzaad. Groeiplaatsen van deze soorten zijn niet bekend in de door de gemeente beheerde terreindelen (zie Tabel 4.1.1). Tijdens het veldbezoek in juni 2019 zijn enkele groeiplaatsen van de karthuiser anjer ontdekt. Het gaat om ingezaaide exemplaren, die geen bescherming genieten.

Bokkenorchis groeit in (kalkrijke) zeeduin (laagstruweel en duingrasland) hooiland, bosranden en bermen. De groeiplaatsen van bokkenorchis bevinden zich in het westelijk deel van het duingebied. Verreweg het meeste gemeentegroen is ongeschikt voor bokkenorchis. Enkele stukjes open, drogere kalkrijke bermen en grasdelen, zoals bijvoorbeeld in de wijk Waterakkers zijn matig geschikt. Hier zou een incidenteel exemplaar kunnen opduiken. Het beheer van deze stroken is geschikt voor de soort.

Glad biggenkruid groeit verspreid op een aantal locaties in het duin. De soort is eenjarig en groeit in (kalkrijke) zeeduin (laagstruweel en duingrasland) hooiland, bosranden, bermen en soms ook op akkers. Enkele stukjes open, drogere kalkrijke bermen en grasdelen, zoals bijvoorbeeld in de wijk Waterakkers zijn matig geschikt. Hier zou een incidenteel exemplaar kunnen opduiken. Het beheer van deze stroken is geschikt voor de soort.

Stofzaad is een plant zonder bladgroen die met zijn wortels parasiteert op omliggende bomen. De soort komt voor in oudere duinbossen en landgoedbossen.

De groeiplaatsen van stofzaad bevinden zich in de oudste delen van Landgoed Marquette. Er is een uiterst kleine kans dat de soort opduikt in bosschages binnen het oudere deel van begraafplaats Eikenhof. Dit perceel is net als veel delen van landgoed Marquette -waar de soort niet van bekend is- wel al langer dan 150 jaar bos (bron: www.topotijdreis.nl). Het overige gemeentegroen is geheel ongeschikt voor de soort, door het ontbreken van ouder bos op een schrale bodem.

Grote leeuwenklauw is in 2018 aangetroffen op een campingterrein in de binnenduinstrand. De soort groeit in ijl begroeide bermen, aan de rand van paadjes, op braakliggende grond enz. Grote leeuwenklauw groeit doorgaans op kalkrijke

zandgrond. Met name schrale gazondelen aan de westkant van de gemeente (Waterakkers, Commandeurs en Marquete) vormen een potentieel leefgebied. De soort is in tegenstelling tot zijn naam erg klein en kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Karthuizer anjer Tijdens het veldbezoek in juni 2019 zijn in de wijk de Waterakkers enkele groeiplaatsen van Karthuizer anjer aangetroffen. Het gaat om (afstammelingen van) ingezaaide exemplaren. Dergelijke uitgezaaide exemplaren genieten niet de wettelijke beschermingsstatus die de wilde exemplaren hebben.

Tabel 4.1.1 Waarnemingen van beschermde vaatplanten binnen gemeente Heemskerk op basis van de NDFF (geraadpleegd oktober 2019) en oriënterend veldbezoek in mei en juni 2019. Per soort is aangegeven in welk biotoop de (wilde) soort is aangetroffen (groen), uitgezaaide exemplaren aanwezig zijn (blauw) of mogelijk kan worden aangetroffen (geel). Groeiplaatsen van wilde beschermde soorten zijn niet bekend in het door de gemeente beheerde groen.

	Aantal waarnemingen uit NDFF	natte duinvallei	open duin	bebost duin en hoogstruweel park- en landgoedbos	extensief grasland en zomen	akkers	braakliggend en bermen	muren, kades, straten gebouwen particulier	kleinschalig stadsgroen	gazons en ruwgras	watgangen	oevers en helofytenfilter
Soort		Geschiktheid biotopen en aanwezigheid										
Bokkenorchis	160		x	x			x					
Glad biggenkruid	17		x			x	x					
Grote leeuwenklauw	1		x				x			x		
Stofzaad	130			x	x							
Karthuizer anjer	0		x		x		x					

Hiaten:

Geen.

4.1.2 Beschermde planten die momenteel niet in de gemeente groeien, maar zich wel kunnen vestigen

Van 13 beschermde soorten zijn geen waarnemingen bekend uit de gemeente, maar wel uit de regio én zijn geschikte biotopen aanwezig in de gemeente. De betreffende soorten en biotopen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Tijdens het veldbezoek in juni 2019 zijn de meeste terreinen bezocht en is gezocht naar deze soorten. Deze zijn niet aangetroffen. Bij de uitvoering van het beheer hoeft nu dus geen rekening te worden gehouden met deze soorten. Wel is het van belang alert te blijven op vestiging van deze soorten. In paragraaf 4.1.3 wordt ingegaan op de soorten die met het ingang van de Wet natuurbescherming hun beschermde status hebben verloren.

Tabel 4.1.2 Beschermde vaatplanten die niet bekend zijn uit de gemeente, maar waarvoor binnen de gemeente wel potentieel geschikt biotoop aanwezig is én waarvan waarnemingen uit de regio van gemeente Heemskerk bekend zijn (verspreidingsatlas.nl, geraadpleegd oktober 2019).

	Aantal waarnemingen uit NDFF	natte duinvallei	open duin	bebost duin en hoogstruweel park- en landgoedbos	extensief grasland en zomen	akkers	braakliggend en bermen	muren, kades, straten gebouwen particulier	kleinschalig stadsgroen	gazons en ruwgras	watergangen	oevers en helofytenfilter
Soort		Geschiktheid biotopen en aanwezigheid										
Blaasvaren	-			x	x			x	x			
Blauw guichelheil	-					x	x					
Groensteel	-			x	x			x	x			
Kluwenklokje	-		x		x		x					
Naakte lathyrus	-			x		x	x					
Ruw parelzaad	-					x	x					
Schubvaren	-							x	x			
Smalle raai	-			x			x					
Spits havikskruid	-		x		x	x	x					
Stijve wolfmelk	-				x	x	x					
Wilde averuit	-		x				x					

Groensteel, blaasvaren, schubvaren: Deze varensorten komen sporadisch voor in de regio. Ze groeien op muren en soms op duinhellingen. Groensteel en blaasvaren groeien vrij vochtig, schubvaren kan droger staan.

Blauw guichelheil, naakte lathyrus en ruw parelzaad: zijn soorten die open, al dan niet omgewerkte grond prefereren zoals die op (natuur)akkers, bosranden, bermen en braakliggend terrein te vinden kan zijn.

Kluwenklokje is een zeldzame soort die voorkomt in bermen, grasland (kalkgrasland), iets ruderaal plaatsen, rivierdijken, zandige ruggen in uiterwaarden, bosranden, struwelen en soms in lichte bossen. Kluwenklokje wordt soms aangeplant in tuinen en kan van daar uit verwilderen. Het onderscheiden van wilde en aangeplante exemplaren kan lastig tot onmogelijk zijn. Uit het duin is een oude waarneming bekend, waarvan het niet duidelijk is of de soort verdwenen is of niet. Verwilderde exemplaren zijn onder meer bekend uit IJmuiden en Amsterdam.

Smalle raai groeit langs (spoor)bermen en is recent toegenomen en kan zich in stedelijke omgeving gaan vestigen (verspreidingsatlas.nl).

Spits havikskruid is een zeldzame soort van schraal grasland, bermen, bosranden en akkers. De meeste waarnemingen komen uit Zuid-Limburg, Twente en de Achterhoek. Eén recente waarneming komt uit de omgeving van Heemskerk.

Wilde averuit is een ondersoort van de algemenere duinaveruit. De soort groeit behalve in open duin ook in bermen en op braakliggend terrein.

4.1.3 Voorkomen van orchideeën

Met het ingaan van de Wet natuurbescherming per januari 2017 is de lijst met beschermde vaatplanten sterk veranderd. De meeste orchideeënsoorten verloren hun beschermde status. De gemeente wil bij de uitvoering van haar maaibeheer rekening blijven houden met deze fraaie en veelal zeldzame soorten. Binnen het gemeentegroen komt momenteel op diverse locaties rietorchis voor. In de gehele gemeente komen daarnaast een aantal andere soorten, waarvan met name moeraswespenorchis en bijenorchis op termijn ook binnen het gemeentegroen kunnen opduiken.

Rietorchis komt verspreid over de gehele gemeente voor. De meeste exemplaren staan in oeverzones, die zowel beschoeid als onbeschoeid kunnen zijn, maar er zijn ook groeiplaatsen in begraasde kavels, zoals op de Trompet 1 en 2 en de struinnatuur. Grote groeiplaatsen zijn te vinden in de ecologische oevers van de wijk Waterakkers en oevers van de watergangen op bedrijventerrein Trompet 2. Het gaat bij elkaar om een forse populatie van vele duizenden exemplaren. Op hun groeiplaats staan rietorchissen in Heemskerk vaak samen met grote ratelaar, heermoes, smalle weegbree, witte klaver en lage bedekkingen door riet en grassoorten als gestreepte witbol en ruw beemdgras. In veel beschoeide oevers komt rietorchis vaak voor temidden van massavegetaties heermoes en soms zelfs omgeven door brandnetel- of akkerdistelruigte. Rietorchis heeft zich ook her en der gevestigd in opgaande dichtbegroeide grasranden langs oevers die aansluiten op kortgemaaide gazons.

Binnen de door de gemeente beheerde terreindelen zijn een aantal groeiplaatsen bekend uit de NDFF, waar de soort tijdens het veldbezoek ook bijna altijd is teruggevonden.

- in de groenstrook tussen De Baandert en de Promenade.
- In de wijk Beierlust
- drie groeiplaatsen in oevers van de watergang tussen de Jan Ligthartstraat/Maerten van Heemskerckstraat en Westerheem en Johannespoststraat.
- Een groeiplaats in de oeverzone van de Veldleeuwewik.
- Twee groeiplaatsen in de oeverzone van de watergang aan de Gerrit van Assendelftstraat.
- Een groeiplaats in een oever aan de Luxemburglaan
- Een groeiplaats in de oever van de Euratomsingel.
- Een groeiplaats in een oever van een watergang in park de Trompet, ten zuiden van de spoorlijn.

Uit De Beer & van Schooten (2011) is daarnaast het voorkomen van rietorchis langs oevers op het terrein van Slot Assumburg bekend. Op die terreinen werden tijdens het oriënterende veldbezoek in juni 2019 nauwelijks rietorchissen aangetroffen. Mogelijk zijn ze er inmiddels verdwenen.

Brede wespenorchis en de daar sterk op lijkende duinwespenorchis is voornamelijk bekend uit de duinen. Daarnaast is een waarneming bekend van Landgoed Marquette en de omgeving van Noorddorp. Er zijn geen waarnemingen bekend uit de bebouwde kom (mond. med. M. Jansen). Tijdens de veldbezoeken is de soort eveneens niet aangetroffen. Dit is vrij opmerkelijk, omdat de soort elders vaak vrij algemeen is en veel andere algemenere boszoomsoorten wél aangetroffen zijn.

Bijenorchis is tijdens het oriënterend veldbezoek aangetroffen in de berm van een halfverharde weg op de Trompet 2, die valt onder de afdeling grondzaken. Er zijn ook groeiplaatsen bekend uit het duingebied bij infiltratieveld Leenschutterswei. De soort is de afgelopen jaren sterk toegenomen en kan zodoende ook op andere locaties in het duin verwacht worden en wellicht ook binnen gemeentegroen. De soort is in het verleden 1x aangetroffen binnen de Struinnatuur, maar weer verdwenen nadat de groeiplaats verruigde (mededeling M. Jansen).

Brede orchis is niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreinen. Er is een groeiplaats bekend uit het duingebied.

Grote keverorchis is niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreinen. Er zijn uit de NDFF groeiplaatsen bekend uit het duingebied en bij het Noorddorperbos (campingterrein). Daarnaast is een groeiplaats bekend van Landgoed Marquette (mededeling M. Jansen, gemeente Heemskerk) De soort kan zich mogelijk gaan vestigen in bosplantsoen.

Hondskruid is niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreinen. Hondskruid heeft een groot bolwerk in de duinen ten noorden van Wijk aan Zee. Er is één groeiplaats bekend uit de duinrand van het Heemskerkerduin. Er is een kleine kans dat de soort ooit opduikt in door de gemeente beheerde graslanden en op braakliggende terreinen.

Moeraswespenorchis is niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreinen. De soort heeft diverse groeiplaatsen in het duingebied. Daarnaast is er een groeiplaats bekend van het Tata-terrein en een uit een grasland ten zuidwesten van Fort Veldhuis. Moeraswespenorchis kan zich bij goed uitgevoerd beheer gaan vestigen in de beste soortenrijke vochtige oevers waar nu al rietorchis groeit (bijvoorbeeld op de Trompet of in de oevers van watergangen in de de wijk Waterakkers.

Vleeskleurige orchis heeft een aantal groeiplaatsen in het duin is en niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreinen.

4.1.4 Rode Lijst soorten binnen de bebouwde kom

Uit de gehele gemeente zijn recente waarnemingen (2008-2018) van 67 soorten vaatplanten van de Rode Lijst 2012 bekend. Verreweg de meeste soorten en groeiplaatsen zijn aanwezig in de duinen. Daarnaast zijn er veel groeiplaatsen

aanwezig op en rond Landgoed Marquette (ook in 2018). Binnen de bebouwde zijn recente waarnemingen bekend van 9 soorten (zie tabel 4.1.4).

Tabel 4.1.4 Waarnemingen uit de NDFF (oktober 2018) van vaatplanten van de Rode Lijst 2012 binnen de bebouwde kom van Heemskerk.

Rode Lijst: Bedreigd	
Wilde kievitsbloem	1
Rode Lijst: Gevoelig	
Gele kornoelje	1
Hondsviooltje	2
Korenbloem	2
Rode Lijst: Kwetsbaar	15
Beemdkroon	1
Moeslook	1
Oosterse morgenster	4
Steenanjer	8
Zacht vetkruid	1

In Heemskerk zijn veel terreinen ingezaaid met zadenmengsels met talloze soorten die op de rode lijst staan. De ingezaaide exemplaren hebben niet dezelfde status als de oorspronkelijke soorten.

De gemeente maakt zowel gebruik van pionierssoortenmengsels (met onder meer klaproossoorten, korenbloem en bolderik) als diverse graslandmengsels. Van de ingezaaide soorten blijkt Oosterse morgenster zich ook (ver) buiten de oorspronkelijke inzaaigebieden te verspreiden. Ook grijskruid lijkt zich uit te breiden. Soms is het lastig om te bepalen of soorten afkomstig zijn uit inzaai, of dat het natuurlijke wilde populaties betreft. Een voorbeeld is de aanwezigheid van kamgras en veldgerst langs het struinpad bij Park Assumburg. Deze soorten staan er nabij van zowel ingezaaide zeldzame soorten als inheemse zeldzamere soorten (zilte rus).

De waarnemingen van steenanjer zijn afkomstig uit de ingezaaide berm van de Binnenduinrandweg. Er is één waarneming van wilde kievitsbloem uit een plantsoenstrook aan de zuidwestkant van de wijk De Die (Hertogenven/De Velst). Gele kornoelje is vooral bekend uit de duinen, maar heeft ook een groeiplaats aan het Halsteinerf (De Maer). Het gaat waarschijnlijk om een aangeplant exemplaar.

Hondsviooltje komt veel voor in het duin. Er is één waarneming uit een huis aan de Vroegeling. Dit betreft waarschijnlijk een waarneming uit een tuin. Dat geldt waarschijnlijk ook voor de waarneming van moeslook uit een tuin in dezelfde straat. Moeslook is ook waargenomen in een tuin aan de (straat) Hondstong.

Er is één waarneming bekend van beemdkroon uit een berm in de noordoosthoek van de kruising van de verschillende delen van de Communicatieweg.

Oosterse morgenster en zacht vetkruid zijn waargenomen in een berm bij de kruising Breedslaglaan/Jan Ligthartstraat. Het bij beemdkroon, Oosterse morgenster en zacht vetkruid om ingezaaide exemplaren.

Behoudenswaardige zeldzame (niet-Rode Lijst)soort):

in een struweelrand langs de Mozartstraat is een groeiplaats van de zeldzame kruidvlier aanwezig. De kruidvlier groeit door het ooit aangeplante struweel heen. Kruidvlier lijkt erg op gewone vlier, maar blijft lager omdat de bovengrondse delen elke winter afsterven. De soort komt vooral voor in Zuid-Limburg en het oostelijke rivierengebied. Er is een groeiplaats van tongvaren bekend uit de Kasteeltuin Assumburg.

Het voor zover bekend momenteel enige exemplaar van de bijenorchis in Heemskerk staat in een berm van de Trompet 2.

Vochtige oever met grote ratelaar en rietorchis bij de Dye.

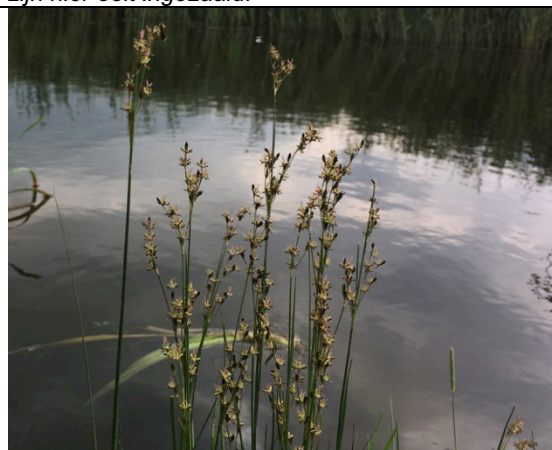
Kranswier in de poel in de Verlengde Baandert.

Wondklaver (geel) kartuizer anjer (roze) en grijskruid (wit) in het droge deel van een oevertalud in de wijk Waterakkers. De soorten zijn hier ooit ingezaaid.

De op diverse plaatsen ingezaaide Oosterse morgenster heeft zich in Heemskerk ook verspreid naar nieuwe locaties, zoals hier samen met mierikswortel langs de Hoflaan

Bloeiende zilte rus, een relict van het brakke verleden. Hier in een oever bij Oud Haerlem.

Oosterse hangende zegge in een sneeuwbesstruweel. De soort 'ontsnapt' regelmatig uit tuinen.

Reuzenberenklauw in een berm van de Genieweg.

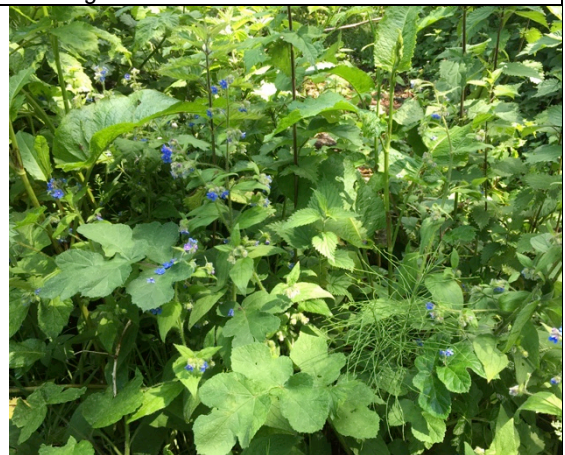
Kruidvlier in heestervak bij de kruising Mozartstraat-Rendorppark. Kruidvlier is een zeldzame soort uit oa Zuid-Limburg.

Gevlekte scheerling, onder het viaduct van de Communicatieweg ter hoogte van bedrijventerrein Trompet 1. Gevlekte scheerling ruikt op via snelwegbermen.

Zoomvegetatie langs pad op begraafplaats Eikenhof met weegbreezonnebloem, gevlekte dovenetel, klimop en Italiaanse aronskelk.

Overblijvende ossentong in de halfschaduw onder beplanting op het Lunet bij de Westelijke randweg.

4.2 Beschermde vissoorten

Er zijn geen waarnemingen van beschermde vissoorten bekend uit de gemeente Heemskerk.

Hiaten

Geen.

Beschrijving van het habitat in de gemeente

De gemeente Heemskerk kent een grote diversiteit aan watertypen: de zoute Noordzee, infiltratiekanalen en plassen in het duin, vijvers en duinrellen in de landgoederen zone en polderwateren en stadswateren.

De gemeente heeft zelf een deel van de zoete wateren in beheer. Uit de NDFF zijn waarnemingen (periode 2008-2018) bekend van algemene vissoorten baars, bittervoorn, blankvoorn, ruisvoorn, vetje, brasem, kolblei, zeelt, karper, kleine modderkruiper, tiendoornige- en driedoornige stekelbaars, pos, snoekbaars, snoek, riviergrondel. Tijdens het onderzoek in 2011 zijn daarnaast waarnemingen gedaan van alver en paling (De Beer & Van Schooten, 2011). Ook zijn er waarnemingen bekend van twee uitheemse soorten: goudwinde en graskarper. De eerste is een vijversoort, die mogelijk vrijgelaten is door particulieren. De soort heeft stromend water nodig om zich voort te planten. Goudwinde staat niet bekend als invasieve exoot. Graskarpers worden soms uitgezet door waterschappen om overmatige waterplantengroei te lijf te gaan. Ze planten zich niet voort in Nederland. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn op enkele plaatsen visuele waarnemingen gedaan van karper, brasem, blankvoorn, ruisvoorn en driedoornige stekelbaars.

De grote modderkruiper is ondanks regelmatig onderzoek nooit aangetroffen in de Noord-Holland boven het IJ en er is geen aanleiding te veronderstellen dat de soort aanwezig is in geschikte verlande slootjes.

Zonnende karpers in een stadgracht in de plantsoenstrook bij Rijnenberg.

4.3 Amfibieën

Gegevens gemeente Heemskerk en literatuur

Uit de gemeente Heemskerk zijn de algemene amfibieënsoorten kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en meerkikker bekend (Beschermsregime andere soorten). Bij uitvoering van bestendig beheer en onderhoud geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen voor deze soorten. Daarnaast zijn de rugstreeppad en poelkikker aangetroffen, soorten van Beschermsregime soorten Habitatrichtlijn (NDFF).

Hiaten

De verspreiding van rugstreeppad in de poldergebieden rondom de bebouwde kom is onvoldoende bekend. Het terreingebruik van de soort kan relatief snel veranderen, waardoor verspreidingsinformatie al snel geen actueel beeld meer geeft van de werkelijke verspreiding. Bij uitvoering van slootbeheer is informatie over het voorkomen van de rugstreeppad van belang. Binnen de door de gemeente beheerde stedelijke groenterreinen zijn er enkele terreindelen die redelijk geschikt zijn als leefgebied en waarvan niet bekend is of de soort aanwezig is.

Rugstreeppad

De rugstreeppad is vooral bekend uit terreinen die niet beheerd worden door de gemeente. De grootste (deel)populatie is aanwezig in het duingebied, waaronder het Tataterrein (NDFF, Brekelmans et al., 2008). In De Beer & Van Schooten, 2011 wordt Sluis, 2009 geciteerd die de algemene aanwezigheid van rugstreeppad in het (agrarische) Heemskerkerduin noemt. De soort is hier nog steeds jaarlijks aanwezig (mededeling R. Van Westbroek, gemeente Heemskerk), onder meer in het terrein tussen de Kleine Houtweg-Zuiderwentweg-Luttik Cie en Cieweg. Van waarneming.nl is een waarneming bekend uit de zuidwesthoek (omgeving duindoornweg) van 5 exemplaren.

Een opmerkelijke waarneming was die van rugstreeppadden tijdens de bouw van het appartementencomplex Assumerhof (grenzend aan Park Assumburg) in 2011. Mogelijk is er een populatie aanwezig in Park Assumburg. Daarbij zijn de kavelslootjes rond de kavels waar ooit Kasteel Oud Haerlem stond waarschijnlijk geschikte voortplantingswateren.

Daarnaast zijn relatief veel waarnemingen bekend uit Waterberging Noordermaatweg (in de Heemskerker Noordbroekpolder in het noordwesten van de gemeente). Twee waarnemingen van rugstreeppad uit bebouwing op de rand van dit poldergebied (Rendorppark en Mozartstraat) kunnen betrekking hebben op dieren uit deze subpopulatie. De tuinen en groenzones aan de rand van de polder zijn mogelijk onderdeel van het landhabitat van de rugstreeppadden.

Aan de noordostrand van de bebouwing, uit de agrarische zone tussen Heemskerk en Uitgeest zijn twee recente waarnemingen bekend van rugstreeppad, waaronder een van een foeragerend dier in een groenzone van Broersven. Mogelijk is in deze omgeving eveneens een subpopulatie aanwezig.

Er is ook een waarneming van enkele (waarschijnlijk roepende dieren) bekend uit 2008 uit de zone met agrarische kavels tussen de A9 en de Genieweg. Ook hier is mogelijk een (sub)populatie aanwezig. Er is één waarneming uit 2008 van circa 100 roepende rugstreeppadden van een parkeerterrein achter de Gerrit van Assendelftstraat ten hoogte van het kerkplein. Het is aannemelijk dat dit een verkeerd ingevoerde waarneming betreft, aangezien zowel geschikt voortplantingswater als landbiotoop ontbreken in het centrum van Heemskerk.

Poelkikker

Van de poelkikker zijn enkel waarnemingen bekend uit het duingebied, maar niet uit de door het gemeente beheerde groen. De soort maakt daar gebruik van duinplasjes. Het door de gemeente beheerde stadswater is vanwege zijn relatief grootschalige karakter en de aanwezigheid van vis ongeschikt als leefgebied voor de poelkikker. De poelkikker komt nauwelijks voor in Noord-Holland. De dieren in het duingebied vormen een geïsoleerde populatie die oorspronkelijk is uitgezet (Herder *et al.*, 2010).

Beschrijving van het habitat voor amfibieën in de gemeente

De rugstreeppad vindt zijn potentieel geschikt leefgebied vooral buiten de bebouwde kom: in het duingebied, in kleinschalig agrarisch landschap in de binnenduinrand en in de open poldergebieden. Enkele stukken van het door de gemeente beheerde groen vormen in potentie redelijk geschikt leefgebied, maar worden niet gebruikt:

- poelen en talud van viaduct op het groenterrein bij de Trompet2, op enige afstand van de Genieweg.
- de poel aan het uiteinde van de groenstrook van de verlengde Baandert, op niet al te grote afstand van de waterberging Noordermaatweg.
- de groenzone rond de Binnenduinrandweg. Hier zijn zandige kavels aanwezig en enkele wateren (waaronder de gracht van de Lunet) die enige potentie hebben voor rugstreeppad. Deze sluiten aan op het Heemskerkerduin.
- Moerasjes binnen Park Assumburg en kavelslootjes rond de Struinnatuur vormen mogelijke voortplantingswateren van rugstreeppad. De verhoogde delen van het park en erven en tuinen kunnen het landhabitat vormen.

Tijdens het veldbezoek in juni 2019 zijn in deze wateren geen larven, eieren of jonge dieren aangetroffen (er is wel naar globaal naar gezocht). De kans dat bovengenoemde terreindelen daadwerkelijk in gebruik zijn door rugstreeppad is daarom klein. Om echter de aanwezigheid van de soort *uit te sluiten* zou ook twee keer 's avonds in het voorjaar geluisterd moeten worden naar roepende mannetjes en intensiever gezocht moeten worden naar eisnoeren.

Het overige stedelijk gebied is ongeschikt voor rugstreeppad, omdat zowel geschikt voortplantingswater als landhabitat ontbreekt.

De overige amfibieënsoorten zijn in de meeste wijken te verwachten. Gewone pad en kleine watersalamander kunnen in parken, tuinen, poldergebieden en duinen aanwezig zijn. Bruine kikker komt minder vaak in tuinvijvers voor, maar is zeker te verwachten in

de bosrijke binnenduinrand. De middelste groene kikker zal wat vaker in watergangen in het open (polder)gebied aanwezig zijn. Meerkikker kan met name langs de grotere watergangen in het polderland en de buitenrand van de bebouwing (Dye, watergangen aan de noordkant van het Rendorppark en de Maer) verwacht worden.

Tabel 4.3.1 Beschermde amfibieënsoorten in de gemeente Heemskerk en hun voorkeursbiotopen.

	Categorie Wet natuurbescherming	Polderwater	Stadssingels	Vijvers op landgoederen	Duinplassen
rugstreeppad	habitatrichtlijn	x			x
poelkikker	habitatrichtlijn				x
gewone pad	vrijstelling	x	x	x	x
bruine kikker	vrijstelling	x	x	x	x
bastaardkikker	vrijstelling	x	x	x	x
meerkikker	vrijstelling	x	x		
kleine watersalamander	vrijstelling	x	x	x	x

4.4 Reptielen

Uit de gemeente Heemskerk is het voorkomen van zandhagedis bekend (Beschermingsregime Habitatrichtlijn). Daarnaast is één waarneming bekend van hazelworm (Beschermingsregime andere soorten). Ringslang (Beschermingsregime andere soorten) komt niet voor in de gemeente, maar kan die op termijn wel koloniseren.

Hiaten

Geen.

4.4.1 Zandhagedis

In Noord-Kennemerland komt een grote populatie van de zandhagedis voor (Ravon.nl). Waarnemingen van de zandhagedis zijn binnen de gemeentegrens gedaan verspreid door het duingebied, inclusief het Tataterrein. De hoogste concentratie van waarnemingen is afkomstig uit het open duin. Alleen uit de dicht beboste delen ontbreken waarnemingen. De zandhagedis is niet bekend uit de door de gemeente beheerde terreindelen en geschikt biotoop ontbreekt hier. Aanwezigheid van de zandhagedis is zodoende uitgesloten.

4.4.2 Hazelworm

Er zijn enkele verspreide waarnemingen van hazelworm bekend uit het duin ten noorden van het Noordzeekanaal: In 2001 en 2008 is een waarneming gedaan van hazelworm in de duinrand nabij de Beverwijker straatweg, de ene waarneming binnen de gemeentegrens van Heemskerk, de ander in gemeente Castricum. In 2015 en 2017 is een waarneming gedaan van de soort uit de binnenduinrand bij Schoorl op grotere afstand van de gemeente. Vooralsnog lijkt er geen sprake van een levensvatbare populatie van hazelworm in het duin ten noorden van het Noordzeekanaal. Waarschijnlijk betreft het losse uitgezette exemplaren, want het Noordhollands Duinreservaat en de Schoorlse duinen worden intensief bezocht en onderzocht.

Ten zuiden van het Noordzeekanaal is een oorspronkelijk uitgezette populatie aanwezig in de Kennemerduinen. Het Noorzeekanaal vormt voor de hazelworm een onneembare hindernis, zodat geen kolonisatie vanuit dat gebied verwacht hoeft te worden.

Begraafplaats de Eikenhof en het aangrenzende landgoed Marquette vormen in potentie geschikt hazelwormbiotoop, maar zijn gescheiden van het duingebied door voor de hazelworm lastig te nemen bebouwde terreinen en de drukke Rijksstraatweg. De gemeente hoeft daarom ook als zich wel een populatie in het duin vormt voorlopig in het beheer geen rekening te houden met hazelworm.

4.4.3 Ringslang

De ringslang heeft in Noord-Holland boven het IJ populaties in het Wormer- en Jisperveld en in de buitenlanden langs het Markermeer. Op termijn kan de ringslang mogelijk andere terreinen gaan koloniseren en de gemeente Heemskerk bereiken, bijvoorbeeld via het duin. Vooralsnog is dat niet het geval.

Tabel 4.4.3: Beschermde reptielsoorten in de gemeente Heemskerk en hun voorkeursbiotopen.

	WNB categorie	open duinen	duinstruweel	duinbos	landgoedbos
hazelworm	overige soorten			x	x
zandhagedis	habitatrichtlijn	x	x		

4.5 Grondgebonden zoogdieren, zeezoogdieren

Gegevens gemeente Heemskerk en literatuur

Uit de gemeente Heemskerk zijn waarnemingen bekend van de strikt beschermde noordse woelmuis (Beschermingsregime Habitatrichtlijn) en van boomarter, bunzing, hermelijn, wezel, waterspitsmuis, damhert en eekhoorn (allen Beschermingsregime andere soorten) waarvoor Provincie Noord-Holland geen vrijstelling heeft verleend).

Daarnaast zijn een aantal muizensoorten bekend (Beschermingsregime andere soorten waarvoor een vrijstelling geldt bij beheer en ruimtelijke ontwikkeling): bosmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis en de wat zeldzamere dwergspitsmuis (duinen) en dwergmuis. Ook zijn waarnemingen bekend van egel, haas, konijn en de niet beschermde mol en bruine rat.

Uit de zee en van het strand zijn waarnemingen bekend van een gewone zeehond, grijze zeehond, bruinvis en bultrug. De otter en de bever komen vooralsnog niet voor in de regio.

Hiaten

Het voorkomen van **waterspitsmuis** langs enkele geschikte oevers in de gemeente is onvoldoende bekend. Meer informatie over het al dan niet voorkomen is van belang bij de juiste uitvoering van maai- en baggerbeheer.

Het voorkomen van **kleine marterachtigen** in groenstroken binnen de bebouwde kom is nauwelijks bekend. Bij uitvoering van normaal groenbeheer aan opgaande beplantingen (waar de kleine marterachtigen vaak hun verblijfplaatsen hebben) is deze informatie niet strikt nodig, wel bij herinrichting en beheeraanpassing.

4.5.1 Strikt beschermde zoogdiersoorten

Tabel 4.5.1 Het voorkomen van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren en zeezoogdieren en hun biotoopvoorkeur binnen gemeente Heemskerk.

	Aantal waarnemingen uit NDF	zee en pieren	open duin	duinbos	landgoedbos en park	Parkbos Spaarnwoude	kleinschalig stadsgroen	(riet)moeras en oevers	braakliggend terrein	graslandpolders
Wnb categorie Habitatrichtlijn										
Noordse woelmuis	30							x		x
Wnb-categorie andere soorten										
Boommarter	97		x	x						
Bunzing	3		x	x	x	x	x	x	x	x
Damhert	19		x	x						
Eekhoorn	40			x	x					
Hermelijn	2		x	x	x	x	x	x	x	x
Waterspitsmuis	1							x		
Wezel	11		x	x	x	x	x	x	x	x
Bruinvis	753	x								
Bultrug	7	x								
Gewone zeehond	1031	x								
Grijze zeehond	373	x								

Boommarter

De boommarter leeft in bosgebieden en heeft zijn verblijfplaats in boomholtes. Ondanks alle obstakels en verkeersslachtoffers die gevallen zijn bij het nemen van de obstakels (Noordzeekanaal, A9/A22 met tunnels), is het de boommarter gelukt om zich te vestigen in de duinbossen ten noorden van het Noordzeekanaal (zie oa. Van der Linden, 2014). Inmiddels is er ook ter hoogte van Heemskerk een populatie aanwezig in het duin. Daarnaast zijn er waarnemingen van landgoed Marquette. De naast Marquette gelegen begraafplaats de Eikenhof biedt een geschikt bos voor een boommarter, maar geschikte nestholtes ontbreken. Het is goed mogelijk dat de begraafplaats onderdeel is van het foerageergebied van de boommarter.

De bosschages op en rond Park Assumburg/Oud-Haerlem zijn te jong en weinig omvangrijk om een geschikt leefgebied te bieden voor boommarter. In 2017 werd een boommarter waargenomen op de Heemskerkse golfclub. Er zijn twee verkeersslachtoffers bekend van de A9 ter hoogte van afslag Heemskerk/Beverwijk. Dit betreft naar alle waarschijnlijkheid zwervende dieren. In 2018 is een dier waargenomen in de plantsoenstrook ten zuiden van de Westelijke randweg.

Kleine marterachtigen

Uit de gemeente zijn waarnemingen bekend van bunzing, hermelijn en wezel. Hieronder wordt het voorkomen van de verschillende soorten in de gemeente behandeld. Waarnemingen binnen de bebouwde kom en uit het gemeentegroen ontbreken. Het is echter niet uitgesloten dat kleine marterachtigen in het gemeentegroen aanwezig zijn.

Meest geschikt zijn de vochtige terreindelen aan de buitenrand van de gemeente: de struinnatuur, Park Assumburg/Oud Haerlem, de moerasstrook langs de Dye, de moeras- en rietruigtes bij bedrijventerrein Trompet 1 en 2 en het Rendorppark. Hier kunnen bunzing, hermelijn als wezel aanwezig zijn. De grotere aaneengesloten plantsoenstroken in het stedelijk gebied zijn matig geschikt als leefgebied voor met name de wezel. De wezel zal er –indien aanwezig- vooral afhankelijk zijn van de aanwezigheid van muizen in de bosschages en rietkragen (bosmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis). De tussenliggende de gazons zijn namelijk ongeschikt zijn als leefgebied voor ‘lievelingsprooi’ veldmuis. Naarmate er een grotere oppervlakte extensief beheerd gras jaar op jaar dit beheer krijgt, kan de veldmuis deze gaan koloniseren. Daarmee kan de geschiktheid voor wezel ook toenemen.

Bunzing

Waarnemingen van bunzing zijn schaars (6 in de afgelopen 10 jaar) en afkomstig uit het duingebied en het aangrenzende Noorddorp. In 2018 is de soort twee keer waargenomen op Landgoed Marquette. Gezien de ‘onzichtbare’ leefwijze en grote mobiliteit is het goed mogelijk dat de bunzing ook elders voorkomt.

Hermelijn

Van Hermelijn zijn 3 waarnemingen bekend: 1 uit het duin, 1 waarneming van de golfbaan en 1 uit afslag Heemskerk/Beverwijk en 1 uit het Heemskerkerduin. De soort leeft zeer onzichtbaar, dus het kan zijn dat er gebieden zijn met hermelijn gemist zijn. Anderzijds geeft het geringe aantal waarnemingen in vergelijking met andere marterachtigen voldoende indicatie om te stellen dat de hermelijn zeldzaam is.

Wezel

De wezel is veel (21x) waargenomen in het duingebied ten noorden van Wijk aan Zee. Daarnaast is er 1 waarneming van de golfbaan. Er zijn met name aan de buitenrand van de gemeente diverse groenstructuren die geschikt leefgebied bieden voor wezel. is opmerkelijk dat er geen waarnemingen zijn uit de grotere groenzones aan de buitenzijde van de gemeente, zoals de struinnatuur, de omgeving van de geluidswal A9 en het Rendorppark en begraafplaats Eikenhof.

Damhert

Het damhert kent een grote populatie in de Kennemerduinen. Uit het duingebied van PWN binnen de gemeente Heemskerk zijn 17 waarnemingen gedaan vooral in 2012 en de laatste in 2017. Er is waarschijnlijk geen populatie aanwezig, maar slechts één of enkele dieren.

Eekhoorn

Van de eekhoorn zijn 60 waarnemingen uit de NDFF bekend uit de beboste delen van het duingebied. In 2018 is 1 dier waargenomen midden in de bebouwde kom (Gerret van Assendelftlaan. Dit betreft ofwel een verdwaald/ontsnapt dier of een verkeerd ingevoerde waarneming. Het gemeentegroen heeft geen betekenis voor eekhoorn.

Noordse woelmuis

Van noordse woelmuis zijn 30 waarnemingen bekend uit 2017, allemaal uit een rietlandje gelegen tussen de A9 en de Defensieve gracht (bij de Genieweg). Het is niet uitgesloten dat de soort ook in andere rietlanden langs en nabij dit water aanwezig is.

Direct buiten de gemeentegrens zijn nog wat verspreide waarnemingen van de soort bekend van de omgeving Zeedijk/Groene dijk en wat verder weg Busch en Dam. Nog iets noordelijker, maar nog steeds langs een aaneengesloten zone van dijken, water en oevers zijn meer waarnemingen bekend van Ham en Krommenije (Krommeniedijk) en uit de polders rond het Alkmaardermeer. Mogelijk vind er nog incidentele uitwisseling plaats tussen de Heemskerkse dieren en de bovengenoemde deelpopulaties.

Op historische kaarten is te zien dat de vindplaatsen van noordse woelmuis allemaal onderdeel zijn van bredere moerasstroken langs een noordelijke uitloper van het IJ. De uitloper heeft na afdamming in de middeleeuwen lang als boezem gediend voor de omliggende polders. De aanwezige graslandpolders staan dan ook aangeduid als buitenlanden.

De grootste populaties in de regio zijn wat verder naar het oosten te vinden in het Wormer-en Jisperveld en Polder Westzaan/Oostzaan en staan waarschijnlijk niet meer in contact met de westelijkere groep waar de Heemskerkse dieren bij horen.

Hoewel er in de wijk Waterakkers en Broekpolder en langs de Dye (ostrand van de wijk Breedweer) nieuwe rietkragen en vochtige graslandstroken aanwezig zijn, is het onwaarschijnlijk dat deze gekoloniseerd zijn door noordse woelmuis. Enerzijds omdat de A9 voor de soort vrijwel onneembaar is, anderzijds omdat de rietkragen in watergangen staan met een dusdanig stabiel peilbeheer dat vooral de geschiktheid voor de concurrerende soorten veldmuis en rosse woelmuis bevordert wordt.

De Nederlandse populatie van noordse woelmuis ligt sterk geïsoleerd ten opzichte van de hoofdpopulatie die zich in Scandinavië en Rusland bevindt. De Nederlandse noordse woelmuisondersoort is sterk bedreigd door het verdwijnen van moerassen, het stabiliseren van polderpeilen en afsluiten van zoetwatergetijdegebieden en de Deltawerken. Hierdoor worden bestaande populaties weggeconcentreerd door veldmuis en aarmuis (deze laatste komt nog niet voor boven het IJ). De noordse woelmuis is een habitatrichtlijnsoort.

Waterspitsmuis

Van de waterspitsmuis is één waarneming uit 2017 bekend uit afslag Heemskerk/Beverwijk. De soort is direct buiten de gemeentegrens bekend van de Zeedijk/Groenedijk. Omdat de waterspitsmuis in tegenstelling tot Noordse woelmuis geen sterke concurrentie ondervindt van andere muizensoorten, is hij mogelijk iets beter in staat om nieuwe oevers te koloniseren. Ook leeft de soort sterker langs de echte oeverzone en is de lengte van de geschikte oeverzone belangrijker dan de breedte. Het is goed mogelijk dat de soort net als noordse woelmuis voorkomt in de moerasjes tussen de Genieweg en de A9.

In het door de gemeente beheerde groen zijn moerasoevers van de Dye (oostgrens wijk Breedweer) in potentie geschikt omdat dit een oudere watergang betreft die mogelijk ook in het verleden al een geschikte oevervegetatie had.

Op het Park Assumburg/Oud Haerlem en Trompet1/2 en in de Wijk waterakkers zijn enkele moerasstroken aanwezig die potentieel geschikt biotoop vormen voor waterspitsmuis. Het gaat om relatief nieuwe (<30 jaar oud) oeverzones, waarvan de kans vrij klein is dat ze zijn gekoloniseerd door waterspitsmuis.

Zeezoogdieren

Uit de gemeente Heemskerk zijn waarnemingen bekend van de bultrug, bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond. Het gemeentegroen heeft geen betekenis voor deze soorten. De zee voor de kust van Heemskerk vormt onderdeel van hun leefgebied van gewone- en grijze zeehond en bruinvis. De waarneming van bultrug betreft die van foeragerende exemplaren.

4.5.2 Algemene grondgebonden zoogdiersoorten (categorie Wet natuurbescherming: vrijstelling bij beheer en onderhoud).

Zeer algemene soorten als bosmuis, huisspitsmuis, mol en egel zijn ook in veel van de kleinere parken en grotere tuinen bij huizenblokken te verwachten. In grotere parkzones en landgoederen kunnen daarnaast muizensoorten als bosspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis, woelrat en konijn aanwezig zijn worden.

De wat zeldzamere dwergspitsmuis vindt vooral geschikt leefgebied in het duin, maar vindt ook potentieel geschikt leefgebied langs de Dye en in de ruige vegetaties langs de Binnenduinrandweg. Met name langs watergangen kunnen de onbeschermd bruine rat en muskratten worden aangetroffen. In rietkragen en (riet)ruigtes kan daarnaast de wat zeldzamere dwergmuis aanwezig zijn. Tijdens een veldbezoek in het najaar van 2018 zijn drie nesten van dwergmuis soort aangetroffen in rietruigte aan de binnenzijde van de geluidswal A9 en in de daar tegenover gelegen een rietkraag langs de sloot. Dwergmuis leeft van plantenzaden en insecten. Omdat de soort geen winterslaap kent, is het voor de overleving in de winter van belang dat er voldoende overjarige (riet)vegetatie en ruigte met zaden beschikbaar is.

Er zijn slechts 16 waarnemingen van ree uit de gemeente, waarvan 8 uit 2018. Er is geen echte populatie aanwezig in de duinen boven het Noordzeekanaal. Het ree heeft

voorkeur voor loof- of gemengd bos met enige ondergroei, afgewisseld door met akkers en weilanden. Boszomen zijn favoriet, hierin beschikken ze over zowel voedsel (weiland, kruidenzomen) als vluchtmogelijkheden (de dekking van het bos) (Lange et al., 1994).

De vos komt met name voor in de duinen en in lagere dichtheden in de poldergebieden. Er zijn losse waarnemingen bekend van de vos uit Heemskerk (NDFF). Soms worden vossen zelfs in tuinen gezien, zoals aan de Starweg (mededeling M. Jansen). In 2018 werd een vos waargenomen die langs de Rijksstraatweg liep. Waarnemingen van burchten zijn niet bekend, maar deze zijn met name in parkstroken aan de buitenrand van de bebouwde kom zeker niet uitgesloten.

4.6 Vleermuizen

Gegevens gemeente Heemskerk en literatuur

Alle vleermuizen vallen onder het Beschermingsregime Habitatrichtlijn van de Wnb. Binnen de gemeente Heemskerk zijn waarnemingen van zes soorten vleermuizen bekend (NDFF, zie tabel 3.6): gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en rosse vleermuis.

Er zijn een drietal grotere en een reeks kleinere onderzoeken uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in bebouwing van Heemskerk in het kader van na-isolatie en sloop van woningen. In 2014 is de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen (en vliegroutes) in bebouwing in de wijken Oosterzij, Neksloot en Kerbeek onderzocht (Els en Linde, 2014). In 2016 is het centrumgebied (wijken Centrum, Zaalbergkwartier, Oosterzij, Neksloot, Steenstrapark, Slotherenbuurt, Verzetsstrijdersbuurt en Beijerlust) onderzocht (Van Groen et al., 2017). In 2018 is de aanwezigheid van verblijfplaatsen in alle hoogbouw (5 verdiepingen of hoger) in de gemeente onderzocht en is daarnaast een monitoringsroute door het stedelijk gebied voor het eerst geïnventariseerd (Witte et al., 2019). Uit de NDFF zijn daarnaast relatief veel gegevens van Landgoed Marquette beschikbaar.

Van dekkende verspreidingsdata is zeker geen sprake: er zijn tal van wijken zonder waarnemingen en via de NDFF is niet duidelijk waar 0-waarnemingen gedaan zijn en met welke methodiek onderzoek is uitgevoerd.

Hiaten

Het gebruik van de gemeentelijke groenstructuren als foerageergebied en vliegroute zijn niet goed bekend. Ook is niet bekend in hoeverre er in bomen holtes aanwezig zijn die worden gebruikt als verblijfplaats.

Bij uitvoering van regulier onderhoud aan beplantingen wordt geen overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen voorzien. Bij boomkap en herinrichting van de groenstructuur (geen regulier onderhoud) kunnen wél overtredingen plaatsvinden. In die gevallen zal ruim voorafgaande aan de ingreep middels onderzoek bepaald moeten worden of effecten op vleermuizen zullen plaatsvinden en of maatregelen en een ontheffing aanvragen noodzakelijk zijn.

Tabel 4.6: Voorkomen van vleermuizen in de gemeente Heemskerk, locatie van hun verblijfplaats, overwintering in winterobjecten en of de soort foerageert in parken en stedelijke omgeving.

	Aantal waarnemingen uit NDFF	overwintering in winterobject	zomerverblijfplaats in bebouwing	verblijfplaats in boom	foerageren in parken en stedelijke omgeving
Gewone dwergvleermuis	146	soms	x		x
Gewone grootoorvleermuis	16	x	x	x	x
Laatvlieger	9		x		x
Meervleermuis	1	x	x		
Watervleermuis	36	x		x	x
Rosse vleermuis	1			x	x
Ruige dwergvleermuis	49	soms	x	x	x

De dichte beplanting langs de Luxemburglaan vormt in potentie een goede foerageerroute voor vleermuizen.

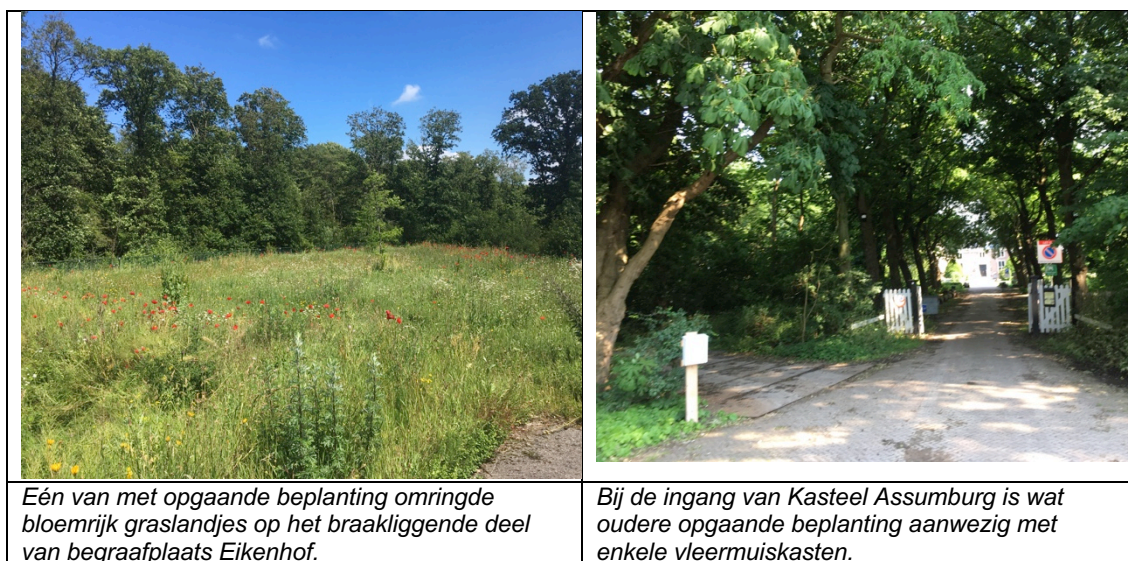
De aan de Luxemburglaan grenzende parkstrook vormt eveneens in potentie geschikt foerageergebied.

De met bomen omzoomde plas in het Steenstrapark heeft grote potentie als vleermuisfoerageergebied

Beplanting met iepen langs de Maerelaan. De aaneengesloten beplanting vormt in potentie een goede vliegroute voor vleermuizen.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de talrijkste (150 waarnemingen in de NDFF) in Heemskerk en tevens de meest algemene soort van Nederland. De soort is verspreid door de gehele gemeente aangetroffen.

Witte *et al.* (2019) geven een overzicht van de bekende verblijfplaatsen en zwermlocaties uit diverse onderzoeken binnen de gemeente, waarbij 11 kraamkolonies, 6 paarverblijfplaatsen en 15 zwermlocaties in de gemeente worden vermeld.

Tijdens het onderzoek in 2017 vonden Van Groen *et al.* (2017) in het centrumgebied 13 kraamkolonies, waarvan de meeste uit enkele tot een tiental dieren bestaan en een grote kolonie bij de brandweerkazerne met meer dan 30 dieren. Er zijn vele paarverblijfplaatsen aanwezig en Van Groen *et al.* (2017) schat de populatie in het centrumgebied in op 174 tot 416 exemplaren. Een deel van deze kolonies waren eerder door Els & Linde (2014) vastgesteld in 2014 in het overlappende deel van hun onderzoeksgebied.

De grootste groenstrook in het centrumgebied (rond de Neksloot) vormt daar het belangrijkste foerageergebied/vliegroute. In de rapportage worden daarnaast nog enkele andere kleinere groenelementen benoemd die door Van Groen *et al.* (2017), worden aangemerkt als belangrijk foerageergebied of vliegroute.

Bij een inventarisatie in 2018 (Witte *et al.*, 2019) van zomer- en kraamverblijven rond enkele (inmiddels gesloopte) flats (Huize Polanen, Rode flat en Blauwe flat) werden enkele kleine verblijfplaatsen (3-12 dieren) aangetroffen, waarvan die in de Rode flat mogelijk een kraamkolonie betrof. De flats werden ook beschouwd als massawinterverblijf. In het kader van het bovengenoemde onderzoek is daarnaast in augustus en september 2018 gezocht naar zwermlocaties van vleermuizen bij alle gebouwen van 5 etages of meer. Daarbij zijn in Heemskerk op 15 plekken zwermende gewone dwergvleermuizen aangetroffen, waarbij het in de meeste gevallen ging om <5

dieren. Op 3 locaties werden meer dan 10 zwermende dieren aangetroffen: de Blauwe flat (12+), Huize Polanen (45+) en Europaplein 312 (50+).

In de NDFF zijn slechts twee paarverblijfplaatsen bekend, namelijk aan de Tolhuisweg bij Kasteel Assumburg en de nabijgelegen Anna de Renessestraat. Dit betreft de kolonies in de eerdergenoemde Blauwe flat en Huize Polanen. De waarnemingen van de soort uit de NDFF geven vermoedelijk vooral aan waar de afgelopen 10 jaar naar vleermuizen is gekeken en waar de waarnemingen zijn doorgegeven.

Gewone dwergvleermuis heeft kraamkolonies in bebouwing, zowel binnen in de steden als in het buitengebied. De soort kan op vrijwel alle (luwe) plekken waargenomen worden, vooral nabij open water, singels, houtwallen en lanen in steden en dorpen en langs bosranden (Limpens *et al.*, 1997).

Ruige dwergvleermuis

Waarnemingen uit de NDFF (50x) van ruige dwergvleermuis zijn vooral gedaan in de bebouwde kom. Daarbij is in 2017 een paarterritorium waargenomen aan de Tolweg bij kasteel Assumburg. Van Groen *et al.*, (2017) troffen in het centrumgebied enkele tientallen ruige dwergvleermuizen aan en in totaal 32 paarverblijfplaatsen in gebouwen. Witte *et al.*, (2019) meldt dat in het najaar van 2018 drie van de 8 vleermuiskasten in de oprijlaan van kasteel Assumburg gebruikt werden door ruige dwergvleermuis (het aantal dieren wordt niet genoemd). Het is aannemelijk dat er in de gemeente nog wel meer paarterritoria te vinden zijn, waarbij ook verblijfplaatsen in bomen mogelijk zijn.

De door Van Groen *et al.* (2017) aangeduide belangrijke vliegroutes en foerageergebieden zijn de Neksloot en zijdtakken en enkele kleinere groenelementen. De ruige dwergvleermuis is een soort die zowel in stedelijke parklandschappen als in het half open buitengebied voorkomt. Hij is in gemeente Heemskerk in het verleden voornamelijk aangetroffen in de binnenduinrand. Sterk versteende omgevingen en open gebieden zijn minder in trek. Ruige dwergvleermuis heeft nagenoeg geen kraamkolonies in Nederland (Kapteyn, 1995). Gedurende de nazomer en najaar baltsen dieren in Nederland. Deze baltslocaties kunnen in holtes in allerlei typen bosschages worden aangetroffen.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is bekend (15 recente waarnemingen) uit bunkers in het duingebied ten noorden van Wijk aan Zee. Het betreft uitsluitend waarnemingen van overwinterende dieren. Van Groen *et al.*, 2017 troffen in het centrumgebied geen Gewone grootoorvleermuizen aan. De grootoorvleermuis kan zowel kolonies hebben in bomen als in gebouwen. De soort foerageert in een besloten landschap, zoals dat in de binnenduinrand met name bij de landgoederen te vinden is.

Meervleermuis

Er is binnen de gemeente één waarneming uit de NDFF bekend van een meervleermuis en wel van een overwinterend dier in een bunker in de duinen.

Tijdens de inventarisatie van het centrumgebied troffen Van Groen *et al.* (2017) enkele foeragerende dieren aan boven de Neksloot en aangrenzende zijslot

Het is mogelijk dat de Verdedigingsgracht tussen de A9 en de Geniedijk door meervleermuis gebruikt wordt als foerageergebied. Andere watergangen in de gemeente zijn vermoedelijk te kleinschalig voor deze 'kanalensoort.' Ook is er een kleine kans op aanwezigheid van een kolonie in een gebouw, waarbij oudere boerderijen in het oostelijk deel van buitengebied de grootste kanshebber zijn.

Watervleermuis

Er zijn binnen de gemeente 36 waarnemingen uit de NDFF bekend van watervleermuis en wel van overwinterende dieren in bunkers in de duinen.

Van Groen *et al.* (2017) troffen tijdens de inventarisatie van het centrumgebied enkele foeragerende watervleermuizen aan boven de Neksloot. Koloniebomen bevinden zich waarschijnlijk met name in de binnenduinrandgebieden. Mogelijk zijn er op landgoed Marquette koloniebomen aanwezig. Ook in de oudere beplanting direct voor Kasteel Assumburg zijn holtes aanwezig die mogelijk geschikt zijn

Rosse vleermuis

Er zijn uit de NDFF twee waarnemingen bekend van rosse vleermuis; een van Landgoed Marquette en een uit de binnenduinrand. Vogelwerkgroep Midden Kennemerland meldt dat er verblijfplaatsen van rosse vleermuis aanwezig zijn op Marquette. De soort heeft zijn (kraam)kolonies in boomholtes maar vindt die blijkbaar niet in de gemeente Heemskerk. In het centrumgebied zijn tijdens de inventarisatie van 2017 slechts enkele overvliegende individuen waargenomen (Van Groen *et al.* (2017)). De rosse vleermuis foerageert graag in open waterrijk landschap en jaagt op relatief grote afstand van bomenrijen, veelal boven water of moeras). Rosse vleermuizen zijn sterke vliegers, ze kunnen met gemak tientallen kilometers per nacht migreren tussen de verblijfslocatie en de foerageergebieden. Het is goed mogelijk dat dieren uit Zuid-Kennemerland foerageren boven de moerasgebieden tussen de Geniedijk en de A9.

Laatvlieger

Witte *et al.* (2019) vermelden de aanwezigheid van twee kolonies van laatvlieger in Heemskerk: een in de Strauszstraat 20 (30 exemplaren) en een in de Ingen Houszstraat 23 (20 exemplaren). Uit de NDFF zijn 8 waarnemingen van laatvliegers bekend langs de Geniedijk en eentje uit het centrum van Heemskerk (Neksloot ter hoogte van de Rossinistraat. Ook Van Groen *et al.* (2017) troffen daar enkele foeragerende en langsvliegende dieren aan.

De laatvlieger is een grote soort van open tot half open landschap als (vochtige) graslanden, weilanden, kanalen, vaarten, tuinen en parken met vijvers. De soort heeft zijn kolonies in gebouwen. Het is goed mogelijk dat er in de gemeente een of meer kolonies van de laatvlieger voorkomen en dat de soort in het stedelijk gebied foerageert.

Beschrijving van het leefgebied

De meeste parkstroken zijn 40-60 jaar oud en bevatten vaak grotere loofbomen met diameters van rond de 50-80 cm. Het gaat zowel om solitaire bomen als om bomen in bosplantsoen. De meeste van deze bomen zijn te jong en te vitaal om grote rottingsholtes te bevatten, maar lokaal kunnen holtes ontstaan doordat spechten er een nestholte in hebben uitgehakt (met name in zachthoutsoorten als wilgen, elzen, berken en abelen), of wanneer er bij een storm spleten ontstaan door in half afgerukte takdelen. Dergelijke holtes zijn vooral geschikt als paarverblijf van ruige dwergvleermuis en worden soms gebruikt als verblijfplaats door de wat zeldzamere gewone grootoorvleermuis. Incidenteel nestelen ook water- en rosse vleermuis in dergelijke holtes, die met name in oudere landgoed en duinbeplantingen (vooral zomereik en beuk) nestelt.

De grotere aaneengesloten parkstroken hebben potentie om een belangrijk foerageergebied en vliegroute te vormen voor met name gewone- en ruige dwergvleermuis. Speciale aandacht verdienen daarnaast enkele relatief kleine groengebiedjes met een hoge potentie:

- de door bomen omzoomde Mozartvijver in het Steenstrapark biedt een zeer geschikte beschutte foerageerlocatie;
- de uitbreidingslocatie van begraafplaats Eikenhof is zeer geschikt als foerageergebied door opgaand groen beschutte vakken met kruidenrijk grasland;
- -de taludbeplanting rond het viaduct van de communicatieweg over de A9 is een potentiële belangrijke vleermuishop-over;
- -de door hagen en opgaande beplanting gedeeltelijk omzoomde braakliggende kavels aan de zuidzijde van de Binnenduinrandweg bieden een geschikt foerageergebied;
- -de binnenzijde/en buitenzijde van de geluidswal langs de A9 in combinatie met de daar achter gelegen watergangen en beplantingen vormen zeer geschikt foerageergebied.

4.7 Vogels

Uit de gemeente Heemskerk is een grote diversiteit aan vogelsoorten bekend: kust- en zeesoorten, soorten van duinen en struwelen, van naaldbossen, loofbossen en soorten van bebouwde omgeving en weidevogels (Van Winden *et al.*, 2018). Voor de uitvoering van het beheer zijn met name de nestplaatsen en territoria van vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats van belang. Uit de gemeente zijn waarnemingen bekend van boomvalk, buizerd, havik, huismus, gierzwaluw, kerkuil, ransuil en sperwer. Daarnaast kan, waar mogelijk rekening gehouden worden met de biotopen van rode lijstsoorten.

Hiaten

Het gebruik van het gemeentegroen als nestplaats van boomvalk, ransuil, sperwer en buizerd is niet dekkend bekend.

Van ransuil zijn een aantal locaties bekend waar in de directe omgeving gebroed wordt, maar het is niet duidelijk hoe compleet dit beeld is en de exacte nestbomen zijn niet

bekend. Van boomvalk, sperwer en buizerd zijn geen nestplaatsen bekend, maar deze komen mogelijk wel voor in het gemeentegroen. Bij uitvoering van het groenbeheer kan deze informatie noodzakelijk zijn. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen nestbomen aangetroffen, maar aangezien de bomen tijdens het bezoek vol in blad stonden, kunnen nesten makkelijk zijn gemist.

Boomvalk

De recente waarnemingen van boomvalk zijn vooral afkomstig uit het duin en de zone aan de noordrand van de bebouwing van Heemskerk en Landgoed Marquette. Er zijn geen meldingen van broedgevallen. De Beer & Van Schooten (2011) vermelden een mogelijk ouder broedgeval uit een singel noordelijk van Slot Assumburg. Er zijn in en om de bebouwde kom diverse bosschages met oude kraaiennesten (boomvalk maakt gebruik van oude nesten) aanwezig die in potentie een geschikte broedplaats voor boomvalk kunnen vormen.

Buizerd

De meeste waarnemingen van buizerd zijn afkomstig uit de duinen, de omgeving van landgoed Marquette en de omgeving van de A9. Territoria zijn bekend uit de duinen, van Landgoed Marquette en de omgeving van de Noordermaatweg.

Havik

Havik waarnemingen zijn net als die van boomvalk en sperwer vooral afkomstig uit het duin en uit de zone aan de noordkant van de bebouwing en Landgoed Marquette. Er zijn uit deze terreinen ook 'vastgestelde territoria' bekend. Dat indiceert dat er ook gebroed wordt op deze locaties. De kans is uiterst klein dat havik in het stadsgroen gaat broeden; de soort prefereert rustige bossen en heeft grote territoria.

Sperwer

Er zijn zo'n 190 waarnemingen van sperwer aanwezig in de NDFF. Daarbij wordt nergens melding gemaakt van de aanwezigheid van broedende dieren of territoriaal gedrag. Opvallend is het grote aantal waarnemingen van sperwer aan de noordkant van de bebouwing en Landgoed Marquette. Er is een redelijke kans dat er in die hoek regelmatig sperwers broeden. Sperwer broed doorgaans verscholen in hoog struweel en wordt regelmatig broedend binnen de bebouwde kom aangetroffen.

Kerkuil

Waarnemingen van kerkuil zijn bekend van de omgeving van het Heemskerkerduin, Noorddorp en de zone tussen de Geniedijk en de A9. In de NDFF zijn geen territoria of broedlocaties opgenomen, maar het is aannemelijk dat in ieder geval in een pand aan de Hondsbosseweg in het Heemskerkerduin een paartje aanwezig is. De Beer & Ook rond de andere locaties zijn mogelijk broedgevallen in schuren en stallen van particulieren aanwezig. Kerkuilen broeden in schuren. Bermen vormen vaak een belangrijk foerageerbiotoop. Van Schooten (2011) maken melding van een broedgeval van kerkuil in een schuur op bedrijventerrein de Trompet in 2006, gelegen buiten de gemeentelijke groenvoorzieningen.

Ransuil

Er zijn 186 recente waarnemingen van ransuil. Nestlocaties zijn in de bebouwde kom te vinden in het Rendorppark (noordrand bebouwing), de bosschages bij bedrijventerrein de Trompet, langs de Tolweg bij Slot Assumburg en tussen de Beneluxlaan en Slowakijestraat. Daarnaast is er een broedgeval bekend uit het Heemskerkerduin (buiten bebouwde kom). Ransuilen broeden in oude nesten van kraaien in met name naaldbomen. Nestplaatsen kunnen in gemeentegroen aanwezig zijn. Daar vinden ze bescherming tegen predatie door de havik en aanvallen van concurrent bosuil. Stadsparken kunnen een belangrijk deel van het foerageergebied van ransuil vormen.

Huismus

Er zijn 453 recente waarnemingen van huismus uit de NDFF beschikbaar. De grootste concentraties waarnemingen zijn aanwezig rond het Heemskerkerduin, Noorddorp en de noordkant van de bebouwing (de wijk Breedweer). Daarnaast zijn uit de meeste andere wijken wel een of meer waarnemingen. Bij de inventarisatie van het centrumgebied zijn in 2017 in totaal 100 paar huismus aangetroffen (Van Groen et al., 2017). Huismussen broeden –de naam zegt het al- in huizen. Deze maken geen deel uit van het gemeentegroen. De dieren foerageren rond erven, tuinen en parken. Bij aanpassing van de inrichting van het gemeentegroen en beheer kunnen effecten op de geschiktheid van het leefgebied ontstaan. Bij de uitvoering van regulier beheer zijn geen effecten aan de orde.

Gierzwaluw

Er zijn 290 recente waarnemingen van gierzwaluw uit NDFF. Veel waarnemingen zijn afkomstig uit het duin. Daarnaast zijn er concentraties van waarnemingen uit de omgeving van de wijk Zuidbroek (rond het spoor) en van boven grasland ten noorden van de bebouwing van Heemskerk. Er zijn geen meldingen van nestelende of territoriale dieren uit de NDFF. Bij de inventarisatie van het centrumgebied zijn in 2017 aanwijzingen gevonden voor minimaal 35 verblijfplaatsen van gierzwaluw, waarbij wordt opgemerkt dat de kans dat er zich buiten het centrumgebied verblijfplaatsen bevinden nihil is (Van Groen et al., 2017).

Gierzwaluwen hebben een groot foerageergebied dat zich tot ver buiten de gemeentegrenzen uitstrekt. Het gemeentegroen heeft geen bijzondere betekenis voor de soorten.

Tabel 4.7.1 Vogelsoorten van de Rode lijst en soorten en/of met een jaarrond beschermde nestplaats (vet gedrukt) in de gemeente Heemskerk, waarvan het aannemelijk is dat ze kunnen broeden in de gemeente (bron: NDFF, oktober 2018) en hun broedlocatie.

	Aantal waarnemingen	Rode lijst	categorie jaarrond beschermde nesten	opgaand duin-, park- en landgoedbos	kleinschalig stadsgroen	gazons en gras	singels en (natuurlijke) oevers	huizen en gebouwen	erfbeplanting en stallen	braakliggend grasland en akkers	open polderland	open duin en duinstruweel	natuurlijk grasland en zomen buiten duinen	Riet- en zeggenmoeras
Boerenwaluw	167	x							x					
Boomvalk	100	x	4	x					x					
Buizerd	16		4	x								x		
Engelse Kwikstaart	8	x								x	x			
Gele Kwikstaart	158	x							x	x				
Gierzwaluw	4		2					x						
Graspieper	333	x							x			x	x	
Grauwe Klauwier	15	x										x		
Grauwe Vliegenvanger	172	x		x										
Grote Karekiet	3	x												x
Grote Lijster	285	x		x										
Grutto	549	x							x					
Havik	41		4	x										
Huismus	453	x						x	x					
Huiszwaluw	147	x						x	x					
Kerkuil	35		4					x	x					
Kneu	330	x		x				x				x		
Koekoek	219	x		x				x						
Nachtegaal	800	x		x				x				x		
Paapje	59	x										x		
Patrijs	4	x							x	x	x	x	x	
Ransuil	188	x		x										
Ringmus	135	x						x	x					
Roerdomp	17	x												x
Roodmus	36	x										x		
Slobeend	514	x									x			x
Snor	1	x												x
Sperwer	260		4	x					x			x		
Spotvogel	34	x		x					x					
Tapuit	202	x										x		
Torenvalk	183	x						x	x					
Tureluur	387	x								x	x			
Veldleeuwerik	89	x										x	x	
Visdief	256	x						x		x	x	x		
Watersnip	400	x									x			x
Wielewaal	18	x		x										
Zomertaling	245	x									x			x
Zomertortel	7	x		x				x						
Zwarte Mees	87	x		x										

Tabel 4.7.2 Vogelsoorten van de Rode lijst die Heemskerk aandoen als doortrekker, dwaalgast, of wintergast en van wie het niet aannemelijk is dat ze tot broeden komen in de gemeente. (bron: NDFF, oktober 2018).

	Aantal waarnemingen
Blauwe Kiekendief	32
Bontbekplevier	463
Brilduiker	5
Drieteenmeeuw	3
Draaihals	7
Dwergmeeuw	24
Dwergstern	4
Europese Kanarie	1
Goudplevier	134
Griel	1
Grote Stern	14
Grote Mantelmeeuw	104
Keep	62
Kemphaan	864
Klapekster	59
Kleine Zilverreiger	64
Kraanvogel	4
Kramsvogel	125
Kwak	1
Middelste Zaagbek	9
Noordse Stern	6
Oeverloper	454
Pijlstaart	77
Raaf	62
Roodkopklauwier	28
Smient	282
Velduil	5
Wilde Zwaan	35
Wintertaling	460
Wulp	48
Zwarte Stern	28

4.8 Ongewervelden

Uit de NDFF zijn waarnemingen bekend van vijf beschermde dagvlindersoorten. Daarnaast komt de platte schijfhoren mogelijk voor binnen de gemeentegrenzen.

Hiaten

Het is mogelijk dat platte schijfhoren aanwezig is in sloten met een goed ontwikkelde onder watervegetatie. In dat geval, kan bij uitvoering van een te rigide schoningsbeheer het leefgebied beschadigd worden.

Tabel 4.8: beschermde ongewervelden in de gemeente Heemskerk en hun voorkeursbiotoop.

	Aantal waarnemingen NDFF	Waarvan in stedelijk gebied	open duinen en duinplassen	duinstruweel	duinbos	landgoedbos	sloten
Wnb categorie overige soorten							
bruine eikenpage	39	0	x	x			
duinparelmoervlinder	638	2					
grote paarlmoervlinder	1	0					
grote vos	14	0				x	
kommavlinder	59	0					
Wnb categorie habitatrichtlijn							
gevlekte witsnuitlibel	0	nvt	x				
platte schijfhoren	0	nvt					x

4.8.1 Toelichting bij de beschermde soorten.

Bruine eikenpage

Het voornaamste leefgebied van de bruine eikenpage in Nederland wordt gevormd door de duinen tussen Haarlem en Schoorl en zandgronden in Noord-Brabant. De soort is sinds 1992 met 95% achteruit gegaan en alleen in de duinen gaat het nog redelijk (vlinderstichting.nl). De achteruitgang wordt voornamelijk toegeschreven aan het verdwijnen van geleidelijke bosranden en aan stikstofdepositie. De soort is gebonden aan kleine, vaak kwijnende zomereikjes in de luwte van bosranden. De volwassen vlinders vliegen op bloemen van liguster, braam en vuilboom. De bruine eikenpage blijkt ook gevoelig voor begrazing en sindsdien stemt beheerder PWN de intensiteit en periode van de begrazing af op bruine eikenpage (vlinderstichting.nl).

De waarnemingen van bruine eikenpage in gemeente Heemskerk zijn gedaan langs de randen van de bosgebieden in de duinen (NDFF).

Duinparelmoervlinder

De duinparelmoervlinder komt nog uitsluitend in de Noord-Hollandse duinen en op de Waddeneilanden voor. In de rest van het land is de soort uitgestorven. De voornaamste reden voor het uitsterven wordt gezien in het vergrassen van eerder bloemrijke schrale vegetaties onder invloed van stikstofdepositie.

De duinparelmoervlinder zet zijn eitjes af op wilde viooltjessoorten (vooral honds- en duinviooltje). De volwassen vlinders vliegen op slangenkruid, koninginnekruid en akkerdistel (vlinderstichting.nl). De soort heeft een afwisseling in schrale open vegetatie (met viooltjes) en hogere, ruigere delen met nectarplanten.

Binnen de gemeente Heemskerk zijn veel waarnemingen bekend uit het open duingebied (NDFF). Er zijn twee waarnemingen uit de bebouwde kom, dit betreft waarschijnlijk zwervende dieren, want geschikt habitat ontbreekt binnen het gemeentegroen en tuinen.

Grote parelmoervlinder

De grote parelmoervlinder heeft een populatie op de Waddeneilanden Texel, Vlieland en Terschelling, en op de Veluwe. Uit de duinen van Heemskerk en uit de Kennemerduinen zijn enkele waarnemingen bekend. De soort is rond 2000 uitgestorven in de vastelandduinen. De waargenomen dieren zijn ofwel zwervers die zich wellicht gaan vestigen of fout gedetermineerde dieren.

Net als de duinparelmoervlinder zet de grote parelmoervlinder zijn eitjes af op viooltjessoorten en ook de overige kenmerken van het leefgebied komen grotendeels overeen met dat van de duinparelmoervlinder. De soort heeft een iets kleiner leefgebied en een wat hogere vegetatie nodig dan de duinparelmoervlinder (bron: vlinderstichting.nl).

Grote vos

Van de grote vos zijn in 2018 liefst 14 exemplaren waargenomen op Landgoed Marquette. De sterk op kleine vos lijkende dagvlinder was uitgestorven in Nederland als standvlinder, maar lijkt zich de laatste jaren weer te vestigen, waarbij ook voortplanting is geconstateerd (bron: vlinderstichting). Het is een soort van vochtige bossen, boomgaarden en bosranden. Landgoed Marquette zou een geschikt leefgebied kunnen vormen. De rupsen leven van jonge blaadjes van (vrijstaande)bomen. De waarnemingen van Landgoed Marquette betreffen allemaal volwassen dieren.

Kommavlinder

De kommavlinder is een dikkopjessoort met oranje vleugels met daarop onder meer een komma-vormige lichtere streep. De kommavlinder heeft een aantal geïsoleerd liggende populaties in Nederland. Een van de belangrijkste is aanwezig in het kalkrijke duingebied tussen Wijk aan Zee en Egmond. De vrouwtjes zetten hun eitjes af op zwenkgrassen (met name fijn schapengras), buntgras en (gewoon) struisgras. De soort is bedreigd doordat schrale natuurgraslanden met open plekken onder invloed van verruiging en het wegvallen van begrazing schaars geworden zijn. Ook is er sprake van een tekort aan nectarplanten voor de volwassen dieren in juli en augustus (bron: vlinderstichting.nl). Binnen het gemeentegroen ontbreken de voor kommavlinder geschikte graslanden.

Platte schijfhoren

Van de strikt beschermde platte schijfhoren zijn geen waarnemingen bekend uit de gemeente Heemskerk. Dichtstbijzijnde waarnemingen zijn bekend van de noordrand van Castricum.

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn potentieel geschikte watergangen aangetroffen met goede watervegetatie aangetroffen rond de Binnenduinrandweg, de wegsloten van

de Zuidermaatsweg en rond de struinnatuur, enkele sloten op bedrijventerrein de Trompet 1 en 2 en bij Park Assumburg. De Dye en de Neksloot zijn matig geschikt.

Gevlekte witsnuitlibel

Uit de duinen ten noorden en zuiden van het Noordzeekanaal zijn populaties bekend van de beschermde gevlekte witsnuitlibel (Dijkstra *et al.*, 2002). De soort kan ook rond poelen in het duingebied van Heemskerk opduiken. Uit de NDFF zijn de dichtstbijzijnde waarnemingen bekend uit de Kennemerduinen bij Overveen. In het gemeentegroen ontbreekt geschikt leefgebied.

Grote groene sabelsprinkhaan in landriet op bedrijventerrein Trompet1

Ongevlekte snipvlieg op haagwinde in rietruigte van de Verlengde Baandert

Terasjeskommazweefvlieg op een margriet bij Park Assumburg.

Gewone oeverlibelle (vrouwje) in de Struinnatuur.

5 Mogelijke knelpunten tussen beheer en beschermde soorten

5.1 Relatie tussen het voorkomen van beschermde soorten en beheer

Meestal komen soorten voor *dankzij* het gevoerde reguliere beheer. Veel leefgebieden van beschermde soorten kunnen namelijk alleen met behulp van beheeringrepen in stand gehouden worden. Zo verandert een grasland zonder beheer door successie uiteindelijk in bos en groeit een ondiepe sloot binnen 4 tot 10 jaar doorgaans dicht met riet, lisdodde en egelskop. Bij het uitvoeren van de beheersingreep zelf kan echter schade optreden, die zo ver kan gaan dat sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

Het beheer is in dat geval onvoldoende op de ecologie van de soort afgestemd. Dit kan bijvoorbeeld optreden wanneer het beheer in de verkeerde periode wordt uitgevoerd, er ongeschikt beheermaterieel of ongeschikte beheertechnieken gebruikt worden, of wanneer het beheer slordig en onvolledig wordt uitgevoerd. In de slechtste gevallen komen de soort dan ook (nog) voor *ondanks* het gevoerde beheer.

5.1 Verstoring en overtreding van verbodsbepalingen voorkomen

Enige lichte verstoring als gevolg van de beheeringreep is vaak onvermijdelijk, maar het overtreden van verbodsbepalingen moet en *kán* gelukkig voorkomen worden. De uitgangspunten voor de te nemen maatregelen staan beschreven in de gedragscode van Stichting Stadswerk (de versie die op het punt staat om uitgebracht te worden), waarmee gemeente Heemskerk gaat werken.

Wanneer het beheer reeds geschikt is voor de mogelijk aanwezige beschermde soort en de gemeente geen plannen heeft voor verandering van beheer, dan is het niet noodzakelijk om daadwerkelijk vast te stellen of de soort aanwezig is. Zo hoeven orchideeën niet gemarkeerd te worden wanneer na de zaadzetting gemaaid wordt en het maaisel na enkele dagen verwijderd wordt. De orchideeën hoeven dan namelijk niet ontzien te worden bij het maaibeheer.

Gedetailleerde informatie over het voorkomen van beschermde soorten is *wél* wenselijk wanneer vaste rust- en verblijfplaatsen of groeiplaatsen gemarkeerd moeten worden om ontzien te worden bij beheer. Bijvoorbeeld bomen met eekhoornnesten in takoksels bij snoeibeheer en bomen.

Het is van belang om vast te stellen of het beheer voldoet aan de voorwaarden uit de gedragscode. In theorie is het mogelijk dat het beheer geschikt is voor de soorten, maar niet beschreven staat in de gedragscode. In dat geval kan een aanvullende ontheffing aangevraagd worden, of het beheer alsnog conform de gedragscode worden uitgevoerd.

Bij andere locaties kan de gemeente:

- de maatregelen uit de gedragscode treffen;
- het beheer anderszins preventief aanpassen aan de soort;
- laten onderzoeken of de soort daadwerkelijk voorkomt, zodat het te verantwoorden is om het bestaande beheer uit te blijven voeren of juist aan te passen.

De resultaten van de bespreking worden opgenomen in de rapportage. Er wordt geconcludeerd in hoeverre nader onderzoek noodzakelijk is. Deze aanpak voorkomt uitvoering van onnodig veldonderzoek.

5.3 Mogelijke knelpunten bij uitvoering beheer en noodzaak tot inventarisatie

Watergangen en oevers:

Het voorkomen en gebruik van enkele geschikte watergangen en hun oevers door **platte schijfhoren**, **rugstreepad** en **waterspitsmuis** is onvoldoende bekend. Bij schoning, baggeren en maaien kan overtreding van verbodsbepalingen plaatsvinden. Door het beheer van de voor waterspitsmuis en platte schijfhoren bij de geschikte watergangen en oevers gefaseerd en op het juiste moment (zie gedragscode) uit te voeren, kan overtreding van verbodsbepalingen voorkomen worden. Een inventarisatie is dan niet strikt noodzakelijk.

In het geval van rugstreepad wordt inventarisatie wel aanbevolen, omdat in het geval van aanwezigheid niet alleen het schoningsbeheer geschikt moet zijn, maar ook het beheer van het omliggende landhabitat. En dat laatste vergt maatwerk.

Opgaande beplantingen, ruigte en moeras

Het voorkomen van verblijfplaatsen en belangrijk foerageergebied van **kleine marterachtigen** en **boomarter** is niet goed bekend. Er zijn diverse door de gemeente beheerde terreinen in potentie geschikt als (onderdeel) van het leefgebied. Bij uitvoering van regulier groenbeheer volgens de gedragscode is deze informatie niet strikt noodzakelijk. Dit kan wel het geval zijn bij herinrichting en verandering van het beheer. Kleine marterachtigen lijken landelijk achteruit gegaan te zijn. De gemeente kan door optimalisatie van beheer en kleine inrichtingsmaatregelen een bijdrage leveren om het leefgebied van kleine marterachtigen te verbeteren. Als de gemeente zich voor deze soorten wil inzetten, kan nadere informatie over hun voorkomen helpen om op de juiste plekken maatregelen te treffen.

Het voorkomen van nestplaatsen van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats (en dan met name **ransuil**, **buizerd**, **sperwer** en **boomvalk**) is onvoldoende bekend. Bij uitvoering van regulier beheer kunnen met name ten aanzien van de vroeg in het jaar (ook al in maart) broedende ransuil overtreding plaatsvinden bij reguliere snoeiwerkzaamheden als te langdurig en lawaaiig nabij nestplaatsen gewerkt wordt,

die vaak verscholen zitten in naaldbomen. De broedende dieren kunnen dan verstoord worden.

Aanbevolen wordt om de verspreiding van nesten van ransuil nader in beeld te brengen.

Alle begroeiingstypes

De aanwezigheid van belangrijke foerageergebieden en vliegroutes van **vleermuizen** en eventuele verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis en grootoorvleermuis in bomen in het gemeentegroen is niet goed bekend. Bij regulier beheer volgens de gedragscode worden geen verbodsbepalingen overtreden. Bij boomkap, herinrichting en beheerverandering (deels geen bestendig beheer en onderhoud) kan dat wel het geval zijn. Het uitvoeren van een vleermuisonderzoek naar de betekenis van het gemeentegroen als foerageer- en verblijfplaats wordt op voorhand niet aanbevolen, omdat dit een zeer grote inspanning vergt, tegen een relatief lage opbrengst.

Aanbevolen wordt om in het groenbeleid de vervanging van grotere laanbeplantingen gefaseerd (in een periode van 10-20 jaar) in te plannen, zodat ze doorlopend geschikt blijven als vliegroute. Aanbevolen wordt om individueel te kappen bomen ruim voorafgaande (> 1 jaar) aan de kap te laten controleren op holtes door een gemeentemedewerker met voldoende kennis van zaken. Bij aanwezigheid van holtes kan een terzake deskundige vaststellen of deze geschikt zijn, of zelfs gebruikt worden door vleermuizen en welke maatregelen nodig zijn. Bij kap van zeer grote bomen en naaldbomen kan het voor een gemeentemedewerker lastig zijn om vast te stellen of er holtes aanwezig zijn. In dat geval kan een terzake deskundige worden ingeschakeld om de boom te inspecteren op aanwezigheid van holtes.

Grasvegetaties

Bij het reguliere beheer van grasvegetaties vindt geen overtreding van verbodsbepaling plaats. Groeiplaatsen van beschermde soorten ontbreken en die vegetaties die geschikt zijn voor beschermde soorten worden op dit moment op het juiste moment/frequentie gemaaid door de gemeente. Er is een kleine kans dat zich in schrale zandige gazondelen in wijken aan de westkant van de gemeente grote leeuwenklauw vestigt. Grote leeuwenklauw heeft gazonbeheer nodig om er voor te zorgen dat zijn groeiplaats voldoende open en zonnig blijft.

6 Kansen voor ecologie, aanbevelingen voor beheer

Tijdens het oriënterend veldbezoek aan de gemeentelijke terreinen is op verzoek van de gemeente gelet op locaties waar met behulp van een aanpassing in het beheer de lokale biodiversiteit verhoogd kan worden. Zie de fotopagina's aan het einde van dit hoofdstuk voor een indruk van de verschillende terreindelen en beheervormen in gemeente Heemskerk.

Begraafplaats Eikenhof, oude deel.

Aanbevolen wordt om enkele nestkasten voor boommarter te plaatsen aan bomen.

Aanbevolen wordt om op een aantal locaties snoeimateriaal in de bredere bosschages te verwerken tot takkenrillen voor extra dekking.

Broekpolder: Geluidswal Stroomwal en rietkragen bij de Stroomwal.

Aanbevolen wordt om delen (15-20%) van de vegetatie op de geluidswal en de rietkragen jaarlijks te laten staan, zodat overjarig riet ontstaat dat geschikt overwinteringsleefgebied biedt voor de aanwezige dwergmuisspopulatie.

Overjarig riet langs andere watergangen

Momenteel worden diverse rietkragen langs watergangen reeds gefaseerd beheerd. Hierdoor is ook in de winter op sommige plaatsen een rietkraag aanwezig. De waarde van dit soort overjarig riet voor de natuur is wisselend en met name afhankelijk van de breedte van de rietoevers en de begroeiing. Met name in ruige landrietoevers met strooiselruigtekruiden kan veel ongewerveldenfauna overleven in de winter. Bij smalle rietkragen is met name in het vroege voorjaar is er meer dekking beschikbaar voor broedende watervogels als wilde eend en waterhoen.

Bij bredere rietkragen, zoals langs de Knip en in de Broekpolder kan dankzij overjarig riet ook een jaarrond leefgebied ontstaan voor de rietgors en de dwergmuis.

Extensief maaibeheer van rietkragen kan zorgen voor dichtere rietvegetaties en uitbreiding met uitlopers. Op termijn kan dat ten koste gaan van de lagere vochtige oevervegetaties met rietorchis en grote ratelaar. Bij verrietting kan het daarom zelfs nodig zijn om delen van de oevers twee- tot drie keer per jaar te maaien (of te begrazen) om zo het riet te onderdrukken. Daarbij moet wel rekening gehouden worden dat er over het geheel nog voldoende zaadzetting plaatsvindt van de gewenste soorten in de oevers. Dit kan door hele vroege maai/graasbeurten (eerste helft april) en maaien met nabeweiden vanaf half juli en door ruimtelijk te faseren.

De Maer, Professor ten Doeschatestraat:

Beschoeid stadswater en gazon met solitaire bomen.

Rond de bomen en in een strook van 50 breed langs het water is niet gemaaid.

⇒ er is hier ruimte voor een smalle plasdrasoevers.

Graszomen langs bosplantsoen (met name de Maer) omzetten in bloemrijke bosrandborders.

Met name in de wijk de Maer is de gemeente enkele zuidranden van bosplantsoen extensief gaan maaien, om vorming van een zoomvegetatie te krijgen. De zuidranden waren eerder gazon. De huidige vegetatie wordt gedomineerd door enkele grassen als gevolg van het gazon-verleden. De bodem lijkt zeer voedselrijk te zijn, want de soorten die zich enigszins vestigen zijn kleeftkruid en braam. Hierdoor zal zich niet snel een waardevolle zoomvegetatie ontwikkelen, terwijl daar in Heemskerk wel potenties voor zijn.

Aanbevolen wordt om een of enkele monotone zoomen af te plaggen, of de zode diep om te keren (bv 50 cm diep). Vervolgens kunnen bloemrijke ruigtesoorten worden ingezaaid die typisch zijn voor de binnenduinrand (bv. Stinkende balotte, hondstong, ossentong, toortsoorten, wild kattenkruid, hartgespan, malrove, glad parelzaad, dagkoekoeksbloem, kromhals, teunisbloemen en slangenkruid; voornamelijk soorten uit de Associatie van Ballote en andere Netels en uit de Slangenkruidassociatie). Heel voedselrijke bodems kunnen na afplaggen worden afgedekt met een 30 cm dikke laag schraal kalkrijk zand. De vegetatie kan extensief (eens per twee-drie jaar) gefaseerd gemaaid worden. Het zal ook zaak zijn om minder gewenste soorten als bramen, brandnetels, Canadese guldenroede, kleeftkruid, duinriet etc.) periodiek te verwijderen. Bij het volledig dichtgroeien en afname van de gewenste soorten kan het nodig zijn om de grond om te zetten. Als het goed is zijn er dan voldoende zaden van de gewenste soorten aanwezig die gaan kiemen.

Extensief gemaaide grasstrook in gazon in parkstrook Luxemburglaan

Detail overgang extensief (boven/links) en intensief (onder/rechts) beheerd. Op zand. In het intensief gemaaide deel hebben zachte ooievaarsbek, kleine klaver en vertakte leeuwentand een hoog aandeel in de bedekking. In het extensieve gemaaide deel is gestreepte witbol prominent aanwezig. Kleine klaver bedekt ook veel, maar de lage zachte ooievaarsbek zit in de verdrukking. Bij continuering van maaien en afvoeren kunnen zich andere kruiden vestigen.

Extensief gemaaide graszoom met opslag van sleedoorn aan de Jean Monetstraat. De bodem bestaat hier waarschijnlijk uit zavel (zandige klei).

Monotone extensief gemaaide grasrand in het Steenstrapark.

Monotone extensief gemaaide grasland in een parkstrook aan het Paul H. Spaakerf.

Gazonbeheer, extensief maaibeheer en zoombeheer op Park Assumburg. Nb: aalscholver op de lantaarnpaal.

Gazons Linthorst Homanstraat, Cornelis Geelvinckstraat Johannes Poststraat.

⇒ er is ruimte voor een bloemrijke bosrandborder

Grasveldje bij Muurpeper, vierkant gazon tussen Rijksstraatweg en Eikvaren, droge delen van gazons aan de Karshoffstraat/Hannie Schaffstraat.

Deze droge grasveldjes lenen zich voor extensief maaibeheer, waardoor een bloemrijkere vegetatie tot ontwikkeling kan komen.

Begraasde braakliggende kavels tussen de Binnenduinrandweg en de Kraayenhofflaan

Deze kavels waren ooit onderdeel van het tuinbouwgebied Heemskerkerduin. Er zijn nog enkele elzensingels uit die tijd aanwezig. Op basis van Topotijdreis.nl valt te achterhalen dat ze bij de aanleg van de Binnenduinrandweg rond 2010 hun landbouwkundige functie verloren hebben. Aan de noordzijde van het gebied liggen een duinrel en het Lunet. Aan de vegetatie in de duinrel en de gracht van het Lunet en ook elders langs de binnenduinrandweg is te zien dat er hier grote kansen liggen voor ontwikkeling van waardevolle vochtige vegetaties. Daarbij kan de bestaande duinrel benut worden.

Zuidflank oostelijk talud naar fietsbrug over de A9

Het talud heeft een ruige vegetatie met brandnetel, maar heeft potentie om zich te ontwikkelen tot een bloemrijke vegetatie. Door twee keer per jaar te maaien en af te voeren kan de vegetatie geleidelijk verbeteren in kwaliteit.

Bloemrijke tussenberm, Communicatieweg. Berm op zand.

Soortenrijke tussenberm van de Tolweg met blaassilene en muskuskaasjeskruid.

Monotone grasslinger in gazon de wijk de Maer

Extensief gemaaide grasslinger met veel gewoon biggenkruid in tussenberm Plesmanweg. Berm op zand.

Grote ratelaarvegetatie met veldzuring en witte honingklaver langs de Baandert. De grassoorten zijn sterk onderdrukt door de ratelaar.

Extensief gemaaid voormalig gazondeel in de Baandert met verspreide brandnetel- en zuringplukken.

Extensief gemaaide oever met moerasspirea, grote lisdodde en gele lis, Oostbroek.

Extensief gemaaide oever met opslag van gewone es, Communicatieweg.

Extensief gemaaide oever met zevenbladdominantie en verspreide. Parkstrook nabij de straten Rijnenberg en de Duitslandlaan.

Oeverstrook met grote ratelaar en gele lis, grenzend aan extensief gemaaid (voormalig) gazon aan de Mozartstraat. De grote ratelaar kan de uitbundige grasgroei onderdrukken en zo ruimte voor kruiden maken.

Oeverstrook met heermoes-dominantie en her en der rietorchissen aan de Breedslaglaan

Oeverstrook met riet, brandnetel en fluitenkruid langs de Nekslot.

Soortenrijke pool in de Verlengde Baandert

Stadswater met witte en roze waterlelies met meerkoetennest.

Moerasvegetatie met pijptorkruid, moeraszegge en grote kattenstaart op Park Assumburg.

Smalle stromende watergang in de wijk Waterakkers met kroossoorten en gedoord hoornblad.

Lidsteng, grote egelskop, grote lisdodde, watergentiaan en rietkraag in de Dye.

Watervegetatie in sloop van De Trompet 1 met schedefonteinkruid, zittende zannichellia en stijve waterranonkel.

Open struweelrand van vlier en meidoorn aan rand van bosplantsoen bij de Maerelaan

Dichte struweelrand met uitheemse heesters aan rand van bosplantsoen bij de Maerelaan

Gazons, struweelranden, solitaire bomen en bosplantsoen bij de Maerelaan

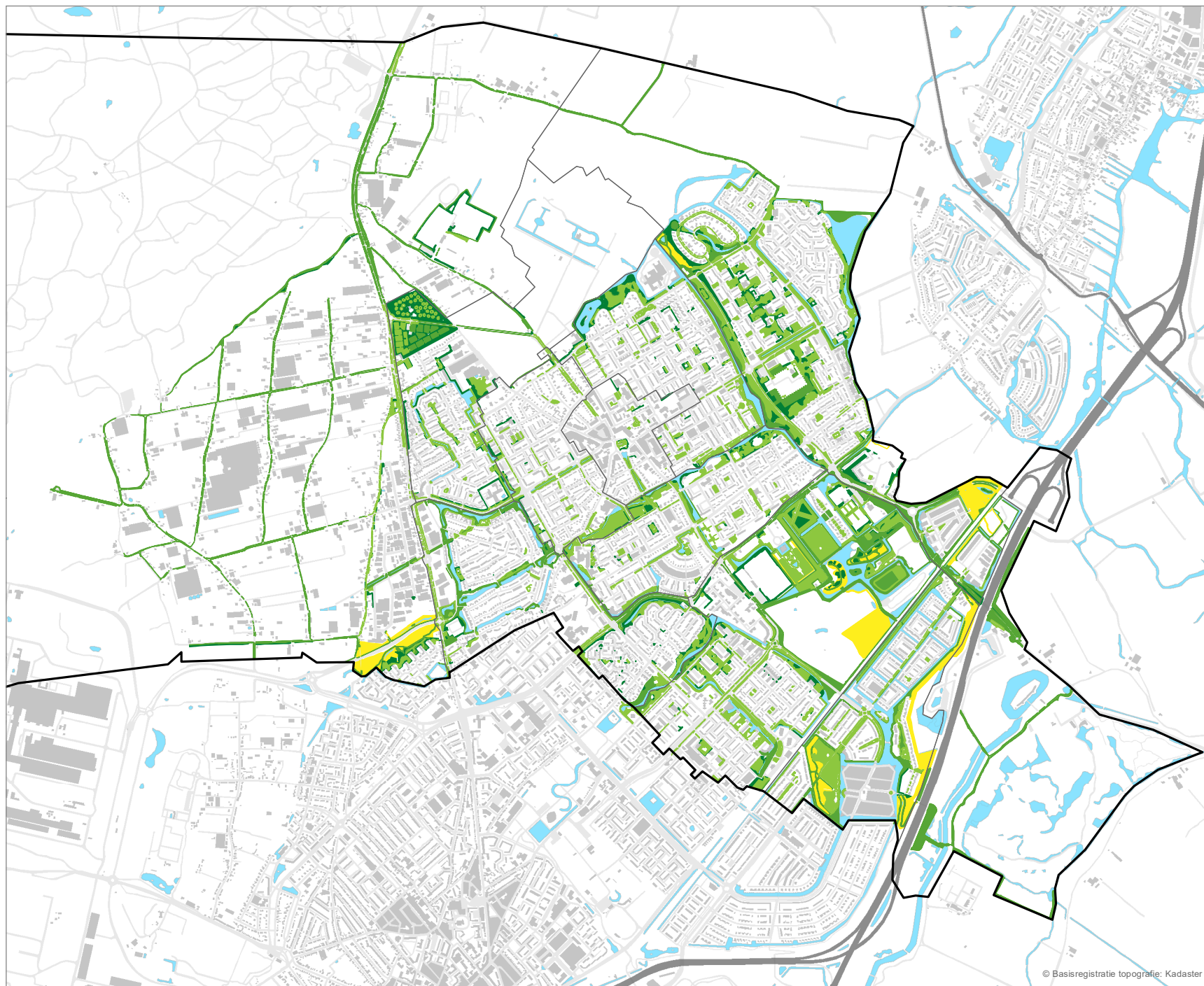
Structuurrijk bosplantsoen bij de Velst met vrij uitbundige struiklaag.

7 Literatuur

- Anonymus, 2019. Groenbeleidsplan Heemskerk 2019. Gemeente Heemskerk.
- Beer, R. de & B. van Schooten, 2011. Beschermde natuurwaarden Heemskerk. Inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van het opstellen van een gedragscode Flora- en faunawet. G&G-rapport 2010-28. Van der Goes en Groot, Kwintsheul/Alkmaar.
- Boddeke, P.H.N., 2018 Beschermde soorten gemeente Velsen. Literatuurstudie in het kader van werken met de gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud.. Rapportnr. 18-004. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Brekelmans, F. L. A., P.H.N. Boddeke, G.F.J. Smit, 2008. Beschermde flora en fauna Corus. Veldonderzoek naar het voorkomen van flora, ongewervelden, amfibieën, reptielen, broedvogels en vleermuizen. Culemborg, Bureau Waardenburg.
- Cruz, Ariane, Erik Warns, Robin Bos en Hans van der Eem, 2017. Verbinden met water. Water- en rioleringsplan Beverwijk en Heemskerk. (2017-2021).
- Els & Linde, 2015. Afdoend onderzoek 444 woningen te Heemskerk. Els & Linde, Hilversum.
- Dulmen, A.T.J. van, 2017. Ecologische beoordeling stadswateren van de gemeenten Beverwijk en Heemskerk 2017. Concept. Registratienummer 201800042. Stichting Waterproef, Edam.
- Gemeente Heemskerk, 2011. Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Heemskerk Gedragscode voor het zorgvuldig handelen bij 'bestendig beheer en onderhoud' Rap/2011/30490
- Groen, F.M. van, M. van Straaten, F.N.M. van der Knaap & R.E. Brouwer, 2017. Oude kern Heemskerk. Inventarisatie Gierzwaluw, Huismus en vleermuizen in 2017. G&G-rapport 2017-87. Van der Goes en Groot, Kwintsheul/Alkmaar.
- Hoogeboom, D. M., et al. (2014). Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren. Heiloo / Alkmaar, Landschap Noord-Holland / Noordhollandse Zoogdier Studiegroep (NOZOS).
- Huneker, Huub & Dick Dekker, 2018. Goede vogelgebieden in en rond het werkgebied van Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. 2017: Tweede herziene uitgave ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Vogelwerkgroep (op 10 april 2018).
- Herder, J.E., J. Kranenbarg, J. Hamers, K. Dekker, D.M. Hoogeboom, E. Goverse, G. Timmermans, M. Melchers, M. Schiphouwer, K. Didderen & A. de Bruin, 2012. Atlas van de Noord-Hollandse vissen 1980-2012. Landschap Noord-Holland / Stichting RAVON, Heiloo / Nijmegen. Hurenkamp, D.M., 2016. Beheerplan voor de openbare parzone te IJmuiden. Smit Rinsma, Zutphen.
- Koopman – van Roon, A.D.G., 2018. Notitie vleermuizenonderzoek Muziekwijk, Cluster T, Heemskerk. Inventarisatie in het kader van de Wet natuurbescherming. Kenmerk notitie: 17-0853/18.09651/AnnKo. Bureau Waardenburg.
- Koopman – van Roon, A.D.G. 2017. Toetsing renovatie 137 woningen Muziekbuurthoeve clusters T, U, V, te Heemskerk. Effecten en maatregelen huismus, gierzwaluw en vleermuizen in het kader van de natuurwetgeving, Rapportnummer 17-146. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Korsten, E. 2018. Visuele inspectie verblijfplaats van vleermuizen op Strauszstraat 20-22 te Heemskerk. Notitie met kenmerk 17-0853/18.01818/EriKo. Datum 27-02-2018. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Roos, R. & B. Buizer, 1995.

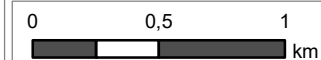
- Bewogen kustlandschap. Duinen en polders van Noord-Kennemerland. Uitgeverij Schuyt, Haarlem.
- Van de Riet, Bas, Hans van der Goes, Theo Baas, Carola van den Tempel, Walter Menkveld & Frank Visbeen., 2014. Atlas van de Noord-Hollandse flora. Landschap Noord-Holland, Heiloo.
- Witte, R.H., M. van Adrichem & M. Schillemans, 2019. Vleermuizenmonitoring ten behoeve van project "De Slotvrouwe". 1: Inventarisaties en effectbeoordeling 2018. Endemica-rapport ER-19.21. Bureau Endemica, Alkmaar, Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Winden, E va, C. van Turnhout, R. Foppen, C. Kampichler, H. Sierdsema, G. Troost, C. Vermanen en R. Vogel, 2018. Sovon vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Ndff-ecogrid.nl, geraadpleegd d.d. 10-10-2019
- www.openstreetmap.nl, geraadpleegd d.d. november 2018
- www.pnh.nl, geraadpleegd d.d. oktober 2019
- www.vlinderstichting.nl, geraadpleegd d.d. oktober 2019
- www.topotijdreis.nl, , geraadpleegd d.d. november-2018
- www.hhnk.nl, geraadpleegd d.d. november 2018
- maps.noord-holland.nl, geraadpleegd d.d. oktober 2019
- www.waarneming.nl, geraadpleegd d.d. 25 februari 2020

Bijlage 1: Beheerkaart gemeente Heemskerk

Heemskerk Groenvoorziening

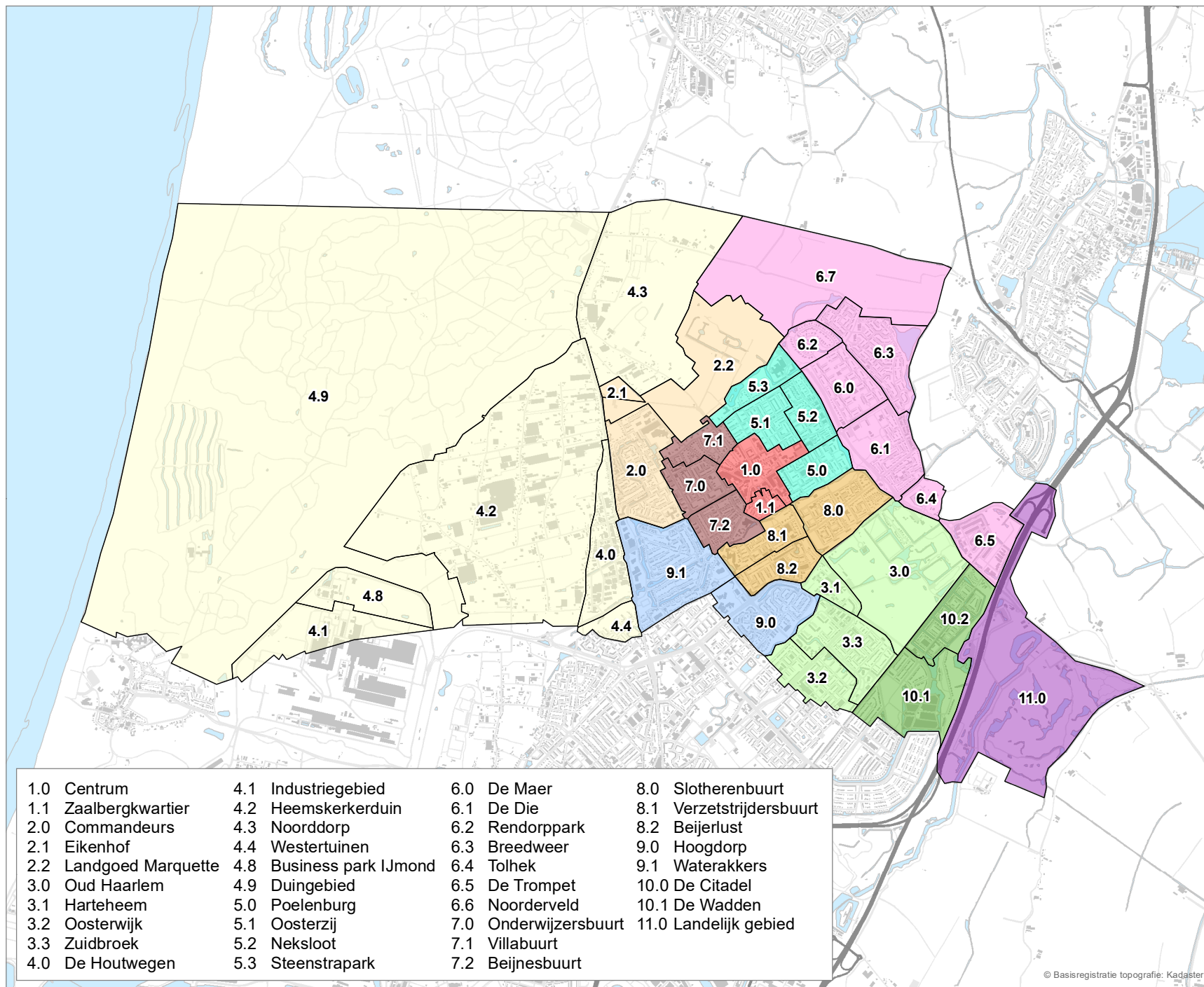
- Gazon
- Ruw gras
- Bosplantsoen
- Schapenbegrazing
- Gemeentegrens
- Wijkgrens

projectnr: 17-0767
datum: 09-11-18

Bijlage 2: Wijken en buurten van gemeente Heemskerk

Heemskerk Wijken en buurten

Wijk

- 01 Heemskerk-Dorp
- 02 Commandeurs en Marquette
- 03 Hofland, Oosterwijk en Zuidbroek
- 04 Heemskerkerduin en Noorddorp
- 05 Poelenburg en Oosterzij
- 06 Noordbroek en De Trompet
- 07 kerkbeek
- 08 Assumburg
- 09 Hoogdorp en Waterakkers
- 10 Broekpolder
- 11 Oostelijk Heemskerk

1.0 Centrum	4.1 Industriegebied	6.0 De Maer	8.0 Slotherenbuurt
1.1 Zaalbergkwartier	4.2 Heemskerkerduin	6.1 De Die	8.1 Verzetstrijdersbuurt
2.0 Commandeurs	4.3 Noorddorp	6.2 Rendorppark	8.2 Beijerlust
2.1 Eikenhof	4.4 Westertuinen	6.3 Breedweer	9.0 Hoogdorp
2.2 Landgoed Marquette	4.8 Business park IJmond	6.4 Tolhek	9.1 Waterakkers
3.0 Oud Haarlem	4.9 Duingebied	6.5 De Trompet	10.0 De Citadel
3.1 Harteheem	5.0 Poelenburg	6.6 Noorderveld	10.1 De Wadden
3.2 Oosterwijk	5.1 Oosterzij	7.0 Onderwijzersbuurt	11.0 Landelijk gebied
3.3 Zuidbroek	5.2 Nekslot	7.1 Villabuurt	
4.0 De Houtwegen	5.3 Steenstrapark	7.2 Beijnesbuurt	

projectnr: 17-0767
datum: 09-11-18

Bijlage 3: Beschrijving van vegetaties binnen het gemeentegroen

Beschrijving van vegetaties in het gemeentegroen

Ingezaaide pioniervegetaties

Op diverse plaatsen (tijdelijk braakliggende kavels, sommige ruig graskavels) heeft de gemeente pioniervegetaties ingezaaid. Ze bestaan uit akkerkruiden, in combinatie met relatief ruige graslandkruiden. Daarnaast groeien er in dergelijke vegetaties ook spontaan opgekomen soorten van ruderales omstandigheden en voedselrijke graslanden.

Gazons

Er zijn binnen de gemeente globaal in twee gazon-varianten:

- een voedselarmere (en vaak vochterigere) variant gedomineerd door Engels raaigras, ruw beemdgras en soms wat rood zwenkgras en gestreepte witbol.
- een voedselarmere (en vaak droge) variant waarin kruiden als gewone reigersbek, gewone ooievaarsbek, gewoon biggenkruid en duizendblad hoge bedekkingen halen en de grassen rood zwenkgras, straatgras en gestreepte witbol de belangrijkste grassoorten zijn. Vaak is de vegetatie vrij ijl en is plaatselijk wat open grond aanwezig in het droge type gazon. Dankzij de open structuur is er meer ruimte voor (eenjarige) kruiden.

Graslandvegetaties zijn er in ruwweg zes varianten:

Ruige grassenmix van een aantal van de volgende grassoorten: kropaar, glanshaver, ruw beemdgras, gestreepte witbol en Engels raaigras, afgewisseld met brandnetel- en akkerdistelhaarden, ridder/kruizuring en fluitenkruid. Deze vegetaties zijn ontstaan uit doorgesloten voedselrijk gazon.

Ruig kropaar-glanshavergrasland is met name in een aantal begraasde terreinen te vinden. Behalve de naamgevende ruige grassoorten kropaar, zijn vaak ruige kruiden als gewone berenklauw, boerenwormkruid en fluitekruid aanwezig. Daarnaast kunnen riet, akkerdistel en brandnetel aanwezig zijn en hier en daar ruigtes vormen in het grasland. In de betere delen zijn algemene kruidensoorten als rode klaver, veldzuring en scherpe boterbloem vrij algemeen.

Grote ratelaarvegetaties, samen met heermoes, witte klaver, kruipende- en/of scherpe boterbloem, smalle weegbree en lage bedekkingen van grassen. Regelmatig samen met rietorchis, kamgras en veldzuring. In oeverzones samen met lagere bedekkingen van riet, gele lis en/of harig wilgenroosje. Deze vegetaties zijn aanwezig in oevers en zijn vaak ontstaan na afgraven van een gazonoever en het opbrengen van maaisel of zaden.

Kleinere oppervlaktes in de gemeente worden bedekt door droge riet- en duinrietruigtes (oa bij de Binnenduinrandweg, Trompet 1&2 en de Verlengde Baandert).

In deze vegetaties kunnen algemene grassoorten en kruiden aanwezig zijn in lage bedekkingen. Rietruigtes kunnen op allerlei plekken ontstaan waar een rietwortelstok of zaad succesvol is gekiemd en extensief (<4x per jaar) gemaaid worden.

Schrale grasvegetaties: als droog gazon, maar dan opgaand en vaak met relatief veel Jacobskruiskruid.

Ingezaaide grazige vegetaties. Op veel plaatsen zijn zadenmengsels ingezaaid. Veel aangetroffen in dergelijke vegetaties zijn soorten als Oosterse morgenster,

muskuskaasjeskruid, slangenkruid, lupine, glad walstro, grote pimpernel, een uitheemse variant van geel walstro en veldsalie aanwezig. Lokaal zijn diverse andere vaak landelijk zeldzame soorten gebruikt, die niet of nauwelijks in Noord-Holland voorkomen.

Bij aanleg zijn dergelijke zadenmengels gecombineerd geweest met een aantal pioniersoorten die afhankelijk van de locatie nog meer of minder aanwezig zijn: ruige klaproos, bolderik, korenbloem en grijskruid.

Hooilandvegetaties zijn in de gemeente niet alleen vlakvormig, maar worden ook langs de randen van bosplantsoenen, in oeverzones en als kronkelende sliert in gazons beheerd. In de relatief schrale bermen van de Plesmanweg zijn tijdens het oriënterende veldbezoek enkele fraaie voorbeelden met veel gewoon biggenkruid aangetroffen.

Bosplantsoenen

Er zijn in Heemskerk diverse vrij natuurlijk opgebouwde bosplantsoenvakken aanwezig met doorgaans inheemse (loof)boomsoorten tot 20 meter hoogte. Opvallend is dat er zowel bosplantsoenvakken zijn met een ijle of afwezige struiklaag als vakken die aan de buitenzijde volledig begroeid zijn met struiken.

De dichtheid van de begroeiing van veel van de vakken zorgt voor dekking voor grondgeboden fauna en struweelvogels. De meer open delen zorgen er voor dat er nog voldoende licht op de bodem valt voor kruiden.

De bosplantsoenvakken hebben in vergelijking met de gemiddelde Nederlandse gemeenteparkplantsoenen een relatief soortenrijke kruidlaag met veel bos(zoom)soorten. Dit is mede mogelijk het gevolg van de combinatie van kalkrijke zandgrond en aanwezigheid van de duinen, waar veel soorten groeien in de directe nabijheid.

In sommige bosplantsoenen groeien stinzeplanten als aronskelk (gevlekte/Italiaanse), wilde hyacint, voorjaarszonnebloem, daslook en maagdenpalm.

Goed ontwikkelde bosplantsoenen zijn onder meer aanwezig op/rond: de parkzones rond de Velst en begraafplaats Eikenhof.

Natte oeverzones en moeras

Helofyten in oeverzones: in oeverzones is riet de meest dominante soort. Meer lokaal groeien brede lisdodde, grote egelskop, gele lis en hier en daar (zoals langs de Dye en bij Park Assumburg) heen en ruwe bies. Deze laatste soorten zijn bestand tegen brak water en zijn een relict van het brakke verleden van Heemskerk. In beschoeide natte oeverzones komen veel minder tot geen helofyten voor.

Bredere oeverzones en moeraszones zijn schaars. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn de volgende betere oevers en moeraszones aangetroffen:

- rond de verbreding van de Dye (de Knip) zijn overjarige rietoevers met ruige soorten (haagwinde, harig wilgenroosje penningkruid en kleeftkruid) aanwezig.
- het westelijke deel van de dichtgegroeide gracht van de Lunet, met oa. brede lisdodde, heen, ruwe bies, gewone waterbies, watermunt en zeer lokaal paddenrus en egelboterbloem.

- op Park Asseburg zijn enkele moerasjes aanwezig (ook eentje die niet op de beheerkaart staat) met moeraszegge, gewone waterbies, rode waterereprijs, grote kattenstaart, ruwe bies en smalle lisdodde.
- de poel in het einde van de Verlengde Baandert is vrij soortenrijk met soorten als slanke waterbies, ruwe bies, slanke waterkers, rode waterereprijs, veldrus en bosbies.

Watervegetaties

In veel stadswateren ontbreken ondergedoken waterplanten. Hier en daar zijn de vrij robuuste waterplantsoorten schedefonteinkruid en gedoornd hoornblad aanwezig in stadswateren.

Er zijn op veel plaatsen waterleliesoorten aanwezig met witte- en soms roze bloemen. Het gaat deels om uitheemse soorten die vermoedelijk door bewoners zijn uitgezet.

Goed ontwikkelde watervegetaties zijn schaars en vrijwel beperkt tot oudere watergangen buiten de bebouwde kom:

- In de Dye zijn goed ontwikkelde drijfbladvegetaties van watergentiaan en lidsteng aanwezig.
- Goed ontwikkelde slootvegetaties met soorten als stijve waterranonkel, zittende zannichellia, schedefonteinkruid, smalle waterpest en gewoon kransblad zijn aanwezig bij bedrijventerrein Trompet 1 en 2 en bij Park Asseburg/de struinnatuur.

Bijlage 4: Landschapsecologie en kwaliteit van het groen van gemeente Heemskerk

Zee, duin en Heemskerkerduin

Binnen de gemeentegrenzen bevindt zich een stuk Noordzee (anderhalve kilometer vanaf het land/). Dit valt onder zeggenschap van Rijkswaterstaat. De zeereep wordt beheerd door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK).

Het duingebied van gemeente Heemskerk maakt onderdeel uit van het Natura-2000 gebied Noordhollands duinreservaat en is in beheer bij waterleidingbedrijf PWN. Aan de zuidwestkant is een deel van het duingebied onderdeel van het Tataterrein (voormalige Hoogovens)

Het duingebied is opgebouwd uit kalkrijk zand en heeft een uiterst soortenrijke begroeiing en fauna.

Aan de westzijde grenst de bebouwing aan het 'Heemskerkerduin' een voormalig strandwallen/duingebied dat in gebruik is voor (glas)tuinbouw en bollenteelt. Door het gebied lopen enkele duinrellen (Bestemmingsplan buitengebied, 2015).

Onbebouwde poldergebieden in de voormalige Oerijdelta.

De graslandpolders waren ooit onderdeel van het voormalige kweldergebied de Oerijdelta. De polders hebben een bodem die bestaat uit zandige afzettingen, lokaal afgedekt met een laag zavel en/of klei. De watergang De Dye, die de grens vormt tussen Heemskerk en Uitgeest was ooit de voornaamste watergang van het Oerij richting zee. Aan de noordkant van de bebouwde kom bevindt zich de Heemskerker Noordbroekpolder met het buurtschap Noorddorp en het historische landgoed Marquette. Aan de oostkant grenst de bebouwing aan een smalle graslandstrook die het restant is van de agrarische Heemskerkerpolder en bebouwing van Uitgeest van Heemskerk scheidt. Ingeklemd tussen de bebouwing en de A9 ligt het Park Asseburg. Dit sluit aan de zuidkant aan op graslanden waar ooit kasteel Oud Haerlem stond. Aan de zuidoostkant liggen polder de Noorder Buitendijken, die is omgevormd tot golfbaan en het Fort Veldhuis en bijbehorende 'defensieve gracht,' beide onderdelen van de stelling van Amsterdam.

Bebouwing en parken

De bebouwing en bijbehorende groenstructuur binnen gemeente Heemskerk is voor het overgrote deel na 1960 tot stand gekomen, waarbij eerst gebouwd is aan de oostkant van het oude centrum in de graslandpolders en later op de strandwalgronden in het zuiden en oosten (topotijdreis.nl). Inmiddels is de bebouwing van Heemskerk aan de zuidkant van de gemeente 'vastgegroeid' aan die van Beverwijk.

Kenmerkend voor de meeste parkzones is een afwisseling in gazon, (beschoeide) watergangen, bosplantsoen en solitaire bomen. Op diverse plaatsen zijn ecologische oevers aangebracht en worden grasstroken extensief gemaaid. De parkzones worden op diverse plaatsen gekruist en doorsneden door wegen en paden. Deze vormen een obstakel voor grondgebonden soorten als muizen, kikkers en egels. Er is in en langs de parkzones verlichting aanwezig. Dit heeft een effect op de geschiktheid van beplanting voor vleermuizen. Er zijn diverse laanstructuren en langwerpige parkzones aanwezig, die door hun vorm en ligging geschikt zijn als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen.

Infrastructuur

De gemeente wordt doorsneden door een aantal noord-zuid lopende stukken infrastructuur. De oudste (<middeleeuwen) daarvan is de Rijksweg gelegen aan de westkant van de bebouwing (eigendom Provincie Noord-Holland). Aan de oostkant liggen het spoor Haarlem-Alkmaar (uit 1867, eigendom Prorail) en de A9 (1957-1961, eigendom Rijkswaterstaat). Deze infrastructuur en diverse meer lokale druk gebruikte ontsluitingswegen vormen een obstakel voor migrerende grondgebonden fauna.

Waterhuishouding

De waterhuishouding van gemeente Heemskerk buiten het duingebied wordt beheerd door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Uit een ecoscan van de stadswateren in 2017 (Dulmen, 2017 in concept), blijkt dat de ecologische kwaliteit van de oevers over het algemeen slecht tot voldoende is. Oevers zijn beschoeid en gaan over in gazon of zijn begroeid met riet. De ecologie van het water zelf en de beleving van de watergangen wordt grotendeels als voldoende en goed beoordeeld. Heemskerk scoort daarmee beter dan Beverwijk.

De beste watergangen zijn aanwezig rond landgoed Assenburg. De bredere watergangen de Dye en de Neksloot en enkele zijwatergangen daarvan scoren goed.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Varkensmarkt 9, 4101 CK Culemborg

Telefoon 0345-512710

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl